

Çağdaş Devlet Sistemleri

Siyaset, Coğrafya, Kültür

Countries and Concepts Politics, Geography, Culture

10.
baskı

Michael G. Roskin

9. edisyondan çeviri

Michael Roskin

Çağdaş Devlet Sistemleri: Siyaset, Coğrafya, Kültür
Countries and Concepts: Politics, Geography, Culture (9th ed. 2007)

Çeviren: **Atilla Yayla, Bahattin Seçilmişoğlu**

ISBN: 978-975-2500-20-4

Adres Yayınları® / 23

10. Baskı, Mart 2021, 1. Baskı: Mart 2009

© 2021, 2015, 2011, 2007 Adres Yayınları®

Bu kitap ilk olarak İngilizce'de *Pearson Education Press* tarafından *Countries and Concepts: Politics, Geography, Culture* adıyla basılmıştır. Bu eserin müellifi olarak yazarın hakları mahfuzdur.

First published in English by *Pearson Education Press* under the title *Countries and Concepts: Politics, Geography, Culture*. The author has asserted his right to be identified as the author of this work.

Sayfa Düzeni: **Liberte Yayınları**

Kapak Tasarımı: **Muhsin Doğan**

Baskı: **Başak Matbaacılık**

Adres: Anadolu Bulvarı Meka İş Merkezi No: 5/7 Kat: 7 Gimat - Yenimahalle / Ankara
Telefon: (312) 397 16 17 | Sertifika No: 45790

LiBeRtE
yayıncı grubu

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

E-mail: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr | Sertifika No: 16438

Adres Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

İÇİNDEKİLER

ÖNE ÇIKAN BAŞLIKLAR

xix

OKUTMANLAR İÇİN BİR NOT

xxix

BÖLÜM I ÜLKELERİN KONSEPTLERİ

Modern Devlet	3
Milliyetçiliğin Doğuşu	3
Tartışmalara Bakış	5
Geçmişin Etkisi	6
Anahtar Kurumlar	8
Siyasî Kültür	10
Etkileşme Modelleri	11
Halk Neleri Tartışıyor?	14
Anahtar Terimler	17
Önemli Web Siteleri	17
Ek Kaynaklar	18

I. Kısım: Büyük Britanya

20

BÖLÜM 2 BRİTANYA: GEÇMİŞİN ETKİSİ

22

Magna Carta	24
Parlamentonun Doğuşu	25
VIII. Henry	27
Parlamento Krala Karşı	28
Cromwell'in Commonwealth'i	20
"Şanlı Devrim"	29
Başbakanın Doğuşu	30
Parlamento'nun Demokratikleşmesi	31
Refah Devletinin Ortaya Çıkışı	33

Anahtar Terimler	34
Ek Kaynaklar	35

BÖLÜM 3 BRİTANYA: ANAHTAR KURUMLAR **36**

Kral	37
Kabine	39
Başbakan	42
Avam Kamarası	46
Avam Kamarası Nasıl Çalışır?	48
Ömürlük Asiller	49
Partiler	51
Anahtar Terimler	53
Ek Kaynaklar	53

BÖLÜM 4 İNGİLİZ SİYASÎ KÜLTÜRÜ **54**

“Kamu” Okulları	56
“Oxbridge”	57
Sınıf ve Oy Verme	58
İngiliz İtaatkâr Mı?	59
İngiliz Kibarlığı	59
Pragmatizm	61
Gelenekler ve Semboller	62
Meşruluk ve Otorite	63
Ulster [Kuzey İrlanda] Çıbanı	64
Değişen Siyasî Kültür	66
Anahtar Terimler	68
Ek Kaynaklar	68

BÖLÜM 5 BRİTANYA: ETKİLEŞME MODELLERİ **70**

Ulusal ve Yerel Partiler	72
Partiler İçindeki Siyaset	74
Partiler ve Çıkar Grupları	77
Partiler Birbirleriyle Karşılaşıyor	79
Kabine ve Devlet Memurları	79

İçindekiler

v

Kamu Hizmeti ve Çıkar Grupları	81
Anahtar Terimler	83
Ek Kaynaklar	83

BÖLÜM 6 BRİTANYALILAR NELERİ TARTIŞIYORLAR?

86

“İngiliz Hastalığı”	87
Thatcher Tedavisi	88
Ulusal Sağlık Meselesi	93
Kuzey İrlanda Sâkinleşti mi?	93
Britanya'nın Irk Problemi	94
Britanya ve Avrupa	97
Büyük Britanya mı, Küçük İngiltere mi?	100
Anahtar Terimler	101
Ek Kaynaklar	101

2. KISIM: Fransa

102

BÖLÜM 7 FRANSA: GEÇMİŞİN ETKİSİ

104

Roma Etkisi	105
Fransız Mutlakiyetçiliğinin Doğuşu	106
XIV. Louis: Mutlakiyetçiliğin Zirve Noktası	108
Niçin Fransız Devrimi?	109
Özgürlükten Tiranlığa	112
Bourbon Restorasyonu	114
Üçüncü Cumhuriyet	115
Vichy: Fransa Yine Bölünüyor	116
Dördüncü Cumhuriyet	117
Anahtar Terimler	119
Ek Kaynaklar	119

BÖLÜM 8 FRANSA: ANAHTAR KURUMLAR**122**

Bir Yarı-Başkanlık Sistemi	123
Başbakan (Premier) ve Kabine	127
Millî Meclis	131
Direnen Bir Senato	133
Fransız Çok Partili Sistemi	135
Fransa'nın Seçim Sistemi	136
Anayasa Konseyi	137
Anahtar Terimler	139
Ek Kaynaklar	139

BÖLÜM 9 FRANSTZ SİYASÎ KÜLTÜRÜ**140**

Fransız Tutumlarının Tarihsel Kökleri	142
Bir Güvensizlik İklimi	143
İğrenç Bölünme	145
İnekleyenlerin Okulu	147
"Ünlü Okullar"	148
"Yüz Yüze" Korkusu	151
Özgürlük mü, Otorite mi?	153
Sosyal Sınıf	153
Büyük Yatışma	154
Anahtar Terimler	156
Ek Kaynaklar	156

BÖLÜM 10 FRANSA: ETKİLEŞME MODELLERİ**158**

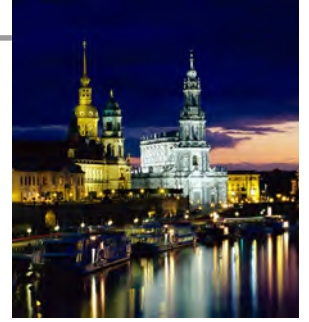
Ortaya Çıkan Parti Sistemi	160
Fransız Komünistlerinin Ölümü	161
Parçalanmış Sağ	163
Yenişemezlik Döngüsü	164
Referandum Çılgınlığı	167
Parçalanmış İşçi Sendikaları	168
İş Dünyası ve Bürokrasi	169
Ölümsüz Bürokrasi	171
Bürokrasi Yönetimi	173
Anahtar Terimler	174
Ek Kaynaklar	174

BÖLÜM 11 FRANSIZLAR NELERİ TARTIŞIYORLAR? 176

Büyük Adamlar Küçük Adamlara Karşı	178
Özelleştirme Sorunu	180
İşsizlik: Dev Problem	183
Fransa'nın Irk Problemi	185
Fransa'nın Eğitim Sorunları	189
Fransa ve Avrupa	189
Anahtar Terimler	191
Ek Kaynaklar	191

3. KISIM: ALMANYA 192**BÖLÜM 12 ALMANYA: GEÇMİŞİN ETKİSİ 194**

Almanlar Kimdir?	195
Parçalanmış Ulus	198
Prusya'nın Yükselişi	200
Alman Milliyetçiliği	202
İkinci Reich	204
Felâket: Birinci Dünya Savaşı	205
Demokratsız Cumhuriyet	206
Üçüncü Reich	207
İşgâl	211
Anahtar Terimler	213
Ek Kaynaklar	213

BÖLÜM 13 ALMANYA: ANAHTAR KURUMLAR 216

Cumhurbaşkanı	218
Başbakan (Şansölye)	220
Kabine	221
Bundestag	223
Anayasa Mahkemesi	225
“İki-Artı”dan Çok-Partili Sisteme mi?	226

Bundesrat	228
Parçalı Bir Seçim Sistemi	229
Anahtar Terimler	233
Ek Kaynaklar	233

BÖLÜM 14 ALMAN SİYASÎ KÜLTÜRÜ

236

Ahlakî Boşluk	238
Geçmişteki Olayların Hatırlanması	239
Kuşak Çatışması	242
Normal Bir Almanya mı?	243
Kafa Karıştırıcı Birleşme	246
Savaş Bunalımının Sonu	249
Alman Siyasî Eliti	249
Alman Bölünmüş Kişiliği	251
Anahtar Terimler	252
Ek Kaynaklar	252

BÖLÜM 15 ALMANYA: ETKİLEŞME MODELLERİ

254

Partiler ve Seçmenler	255
Şansölye ve Seçmenler	259
Almanlar Partilerden Kaçıyor mu?	261
Bundestag ve Yurttaş	262
Sendika-Parti Bağlantısı	264
Länder (Eyaletler) ve Berlin	266
Alman Oy Verme Modelleri	270
Anahtar Terimler	271
Ek Kaynaklar	271

BÖLÜM 16 ALMANLAR NELERİ TARTIŞIYORLAR?

272

Mucizenin Sonu	274
İki Ekonomi Nasıl Kaynaşır?	277
Ne Kadar Refah?	281
Yabancı İstilas	282

İçindekiler

ix

Berlin Weimar mı?	285
Anahtar Terimler	288
Ek Kaynaklar	288

BÖLÜM 17 AVRUPA BİRLİĞİ

290

Geçmişin Etkisi	292
Bir Hüsnükuruntu Tarihi	292
Giderek Daha Sıkı Bir Birlik	296
Anahtar Kurumlar	299
Demokratik Açık (Deficit)	300
AB'nin Siyasî Kültürü	302
Etkileşme Modelleri	303
Elit Bir Şey	303
Polonyalı Muslukçuların Hücumu	304
Avrupalılar Neleri Tartışıyorlar?	308
Liberal Avrupa Sosyal Avrupa'ya Karşı	308
Avrupa'nın Bütçe Mücadeleleri	310
Sırada Ne Var?	311
Anahtar Terimler	313
Ek Kaynaklar	313

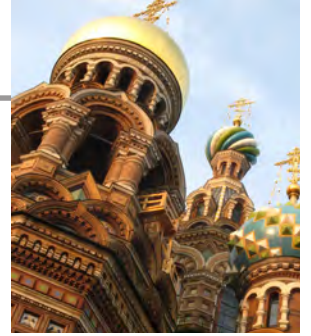
4. KISIM: Rusya

316

BÖLÜM 18 RUSYA: GEÇMİŞİN ETKİSİ

318

Slav Halkı	320
Rusya Otokrasisi	321
Mutlakiyet mi, Anarşi mi?	322
Cebrî Modernleşme	323
Batıcılar ve Slavcılar	323
Hayal Kırıklığından Devrime	324
Marksizm Rusya'ya Geliyor	325
Prova Piyesi: 1905 Devrimi	327
Birinci Dünya Savaşı ve Çöküş	328
Devrim ve İç Savaş	329

Savaş Komünizmi ve YEP	331
Anahtar Terimler	335
Ek Kaynaklar	335

BÖLÜM 19 RUSYA: ANAHTAR KURUMLAR **338**

Stalin Sistemi	339
Merkezileştirilmiş Bir Federal Sistem	342
Yeni Sistem	346
İnşa Halinde Bir Parti Sistemi	353
Anahtar Terimler	355
Ek Kaynaklar	355

BÖLÜM 20 **356**

Rus Farkı	357
Meşruluk Maskesi	360
İdeoloji Yanılsaması	361
Sivil Toplumun Yeniden Keşfi	363
Doğal Eşitlikçiler mi?	367
Rus İrkçiliği	367
Bir Güvensizlik Kültürü	369
Rusya: Paranoyak mı, Normal mi?	370
Anahtar Terimler	373
Ek Kaynaklar	373

BÖLÜM 21 RUSYA: ETKİLEŞME MODELLERİ **374**

Reformcular Muhafazakârlara Karşı	375
Devlet Başkanı Parlamento'ya Karşı	379
Oligarkların Evcilleştirilmesi	382
Mafya	384
Ordu	385
Neye Geçiş?	388
Anahtar Terimler	390
Ek Kaynaklar	390

BÖLÜM 22 RUSLAR NELERİ TARTIŞIYORLAR? 392

Sovyetler Birliği Neden Çöktü?	393
Nasıl Bir Reform?	395
Ruble'nin Moloz Yığını Yüzünden	396
Kayıp Cumhuriyetleri Yeniden Kazanmak mı?	400
Sosyalizm İçin Bir Orta Yol mu?	404
Rusya İçin Hangi Yol?	405
Anahtar Terimler	408
Ek Kaynaklar	408

5. Kısım: Japonya 410**BÖLÜM 23 JAPONYA: GEÇMİŞİN ETKİSİ 412**

Japon Feodalizmi	414
Avrupa Şoku	415
Zorunlu Giriş	417
1868 Meiji Restorasyonu	418
Savaşa Giden yol	420
Büyük Pasifik Savaşı	422
Küllerden Diriliş	425
Anahtar Terimler	427
Ek Kaynaklar	427

BÖLÜM 24 JAPONYA: ANAHTAR KURUMLAR 430

Monarşi	431
Başbakan	433
Diet	435
Partiler	437
Japon Seçim Sistemi	439
Bakanlar	441
Japon Bölgesel Örgütlenmesi	443

Anahtar Terimler	444
Ek Kaynaklar	444

BÖLÜM 25 JAPON SİYASÎ KÜLTÜRÜ **446**

Grup Kültü	450
İnekleyenler İçin Eğitim	452
Bir Sarariman'ın [Beyaz Yakalı] Ölümü	456
Siyasî İntihar	457
“Yeni İnsan Irkı”	460
Anahtar Terimler	464
Ek Kaynaklar	464

BÖLÜM 26 JAPONYA: ETKİLEŞME MODELLERİ **466**

Sözü Geçen Bürokratlar	469
Rüşvet Skandalları	472
Hiç Kimse Sorumlu Değil mi?	476
Kaybeden Yok	477
Değişim Olmadan Reform	479
Anahtar Terimler	481
Ek Kaynaklar	481

BÖLÜM 27 JAPONLAR NELERİ TARTIŞIYORLAR **482**

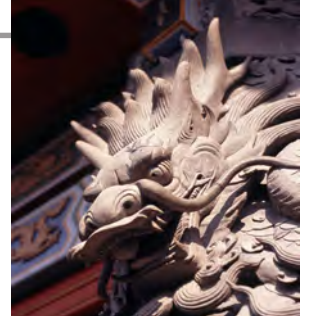
Japon Ekonomik Mucizesi	483
Japon Başarısının Sırrı	485
Fokurtudan Patlamaya	488
Japon Daha İyi mi Yaşamalı?	490
Japonya Yeniden Silâhlanmalı mı?	493
Yeni Bir Japonya mı?	497
Anahtar Terimler	499
Ek Kaynaklar	499

6. KISIM: ÇİN

BÖLÜM 28 ÇİN: GEÇMİŞİN ETKİSİ

502

Bürokratik İmparatorluk	504
Uzun Süreli Çöküş	510
İmparatorluktan Cumhuriyete	513
Komünist Zafer	515
Anahtar Terimler	517
Ek Kaynaklar	517

BÖLÜM 29 ÇİN: ANAHTAR KURUMLAR

518

Parti'nin Önemi	519
Sovyet Benzeri	521
Parti	526
Ordu	529
Çinli Özellikleriyle Bir Üniter Sistem	532
Anahtar Terimler	534
Ek Kaynaklar	534

BÖLÜM 30 ÇİNLİ SİYASÎ KÜLTÜRÜ

536

Geleneksel Kültür	537
Milliyetçilik	539
Maoizm	543
Çömelen Öfke, Gizlenen Anlaşmazlık	545
Mağrur Çin	551
Anahtar Terimler	552
Ek Kaynaklar	552

BÖLÜM 31 ÇİN: ETKİLEŞME MODELLERİ

554

Büyük Değişim Döngüleri	555
Çinli Liberal ve Muhafazakâr Siyaset	558
Mühendislerin Yönetimi	559

Çoğulculuk mu Doğuyor?	561
Pirinç Köklü Demokrasi	567
Yedekte Tutulan Baskıcılık	567
Anahtar Terimler	570
Ek Kaynaklar	570

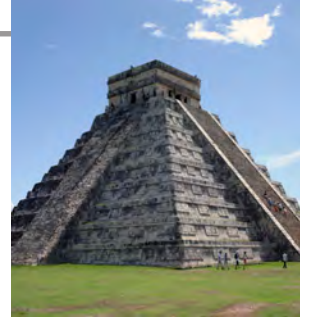
BÖLÜM 32 ÇİNLİLER NELERİ TARTIŞIYORLAR **572**

Sadece Kapitalist gibi Görünüyor	574
Yuan ve Dolar	576
Çin İçin Piyasa Ekonomisi mi?	579
“Orta Krallık” için Orta Bir Yol mu?	582
Ejderha’yı Kızdırmak	584
Çin ve Dünya	585
Anahtar Terimler	589
Ek Kaynaklar	589

7. KISIM: Üçüncü Dünya **590**

BÖLÜM 33 MEKSİKA **594**

Geçmişin Etkisi	595
Yeni İspanya	596
Meksika Bağımsızlığı	598
Monarşi ile Cumhuriyet Arasında	599
Meksika Devrimi	602
Kurumsallaşan Devrim	604
Anahtar Kurumlar	609
Altı Yıllık Başkanlık	609
Meksika'nın Parlamentosu	611
Meksika'nın Parti-Egemen Sistemi	612
Meksika Federalizmi	614
Meksika Siyasî Kültürü	615
Meksika'nın Kızılderili Mirası	616
İthal İdeolojiler	617
Etkileşme Modelleri	621

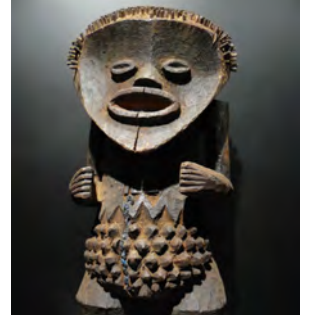

PRI İçindeki Siyaset	621
Meksika Katolikliği	623
Suç ve Siyaset	625
Meksikalılar Neleri Tartışıyorlar?	626
Nüfus ve İstihdam	626
NAFTA Sorunu	629
Uyuşturucu: Meksika'nın mı, ABD'nin mi Sorunu?	631
Yasadışı mı Belgesiz mi?	632
Modern Meksika mı?	633
Anahtar Terimler	635
Önemli Web Siteleri	635
Ek Kaynaklar	636

BÖLÜM 34 NİJERYA

Geçmişin Etkisi	639
Avrupalıların Gelişi	640
Afrika İçin Kıpışmak	643
Sömürgeci Ara Dönem	643
Bağımsızlık	646
Anahtar Kurumlar	648
İngiliz Modelinden ABD Modeline	648
Ulusal Meclis	650
Nijerya'nın Partileri	651
Nijerya Siyasî Kültürü	653
Nijeryalıların Çok Parçalılığı	653
Igbo ve Biafra	656
Nijerya'nın Meselesi	658
Demokrasiziz Demokratlar	659
Etkileşme Modelleri	660
Darbeleri Saymak	660
Nijeryalılar Neleri Tartışıyorlar?	662
Rüşvet Faktörü	665
Petrol ve Demokrasi	668
Anahtar Terimler	671
Önemli Web Siteleri	671
Ek Kaynaklar	672

638

BÖLÜM 35 İRAN

Geçmişin Etkisi	675
Arap Fethi	676
Batılıların Girişi	678
Birinci Pehlevî	679
Son Pehlevî	681
Anahtar Kurumlar	684
Bir Teokrasi	684
İran'ın Yasama Organı	685
Partiler mi Ortaya Çıkıyor?	688
Özgür Olmayan Bir Sistem	689
İran Siyasî Kültürü	689
Siyasî Bir İdeoloji Olarak İslâm	691
Demokrasi ve Otorite	692
İran Milliyetçiliği	693
Etkileşme Modelleri	695
Siyasî Bir Araç Olarak Din	695
İran'da İlimliler ve İslâmcılar	697
Devrim Sönüyor	700
İranlılar Neleri Tartışıyorlar?	702
İran Ekonomisi için Hangi Yol?	702
İslâm Konusunda Üstü Örtük Tartışma	704
Ne Tür Bir Dış Politika?	705
Devrimler Kötü mü Biter?	709
Anahtar Terimler	711
Önemli Web Siteleri	711
Ek Kaynaklar	712

**BÖLÜM 36 DOKUZ ÜLKEDEN
ÇIKARILACAK DERSLER**674
714**TERİMLER SÖZLÜĞÜ**
FOTOĞRAF KAYNAKÇASI
İNDEKS723
741
743**İçindekiler**

ÖNE ÇIKAN BAŞLIKLAR

Bölüm 1

COĞRAFYA: Modern Devleti Yaratan Nedir?	4
DEMOKRASİ: Demokrasi Dalgaları	9
SİYASÎ KÜLTÜR: Kent Kültürü Araştırması	11
ANAHTAR KAVRAMLAR: "İdeoloji" Nedir?	12
ANAHTAR KAVRAMLAR: Sosyal Bölünmelerin Politigi	13
DEMOKRASİ: Demokrasi Krizde mi?	14
KARŞILAŞTIRMA: Karşılaştırmacı Olmanın Önemi	15

Bölüm 2

COĞRAFYA: İşgal Edilebilirlik	24
COĞRAFYA: Birleşik Krallık	25
KARŞILAŞTIRMA: Örf Hukuku	26
COĞRAFYA: Sahil	27
DEMOKRASİ: "Bir Adam, Bir Oy"	29
DEMOKRASİ: "İktidar Yozlaştırır"	30
ŞAHSİYETLER: Hobbes, Locke, Burke	31
KARŞILAŞTIRMA: İki Refah Devletin Kökenleri	33

Bölüm 3

DEMOKRASİ: Son Siyasî Monark	39
DEMOKRASİ: Kraliçe Yeni Bir Başbakan Seçiyor	40
ANAHTAR KAVRAMLAR: Başbakanı Devlet Başkanına..	41
ŞAHSİYETLER: Tony Blair: Yeni Tarz Bir Başbakan	44
DEMOKRASİ: Parlamenter Sistem Başkanlık Sistemine Karşı	46
KARŞILAŞTIRMA: Parlamenterlere Ne Kadar Ücret Ödeniyor?	48
DEMOKRASİ: Yasama Organlarının Gözden Düşüşü	51
ANAHTAR KAVRAMLAR: Britanya'nın İki Partili Sistemi	57

Bölüm 4

DEMOKRASİ: "Kamu" Okulları Ne Yapılacak?	57
COĞRAFYA: 2005 Seçimleri: Bölge ve Sınıf	60
COĞRAFYA: Merkezler ve Çevreler	61
SİYASÎ KÜLTÜR: Futbol Holiganlığı	63
SİYASÎ KÜLTÜR: İngiliz Seçmenin Hâli	65
SİYASÎ KÜLTÜR: IRA: Oy Pusulaları ve Mermiler	66

Bölüm 5

DEMOKRASİ: 2005: İşçi Partisi Her Yarıyla Gıcırıyor	73
DEMOKRASİ: Liberal Demokratların Mücadelesi	74
DEMOKRASİ: İşçi Partisi'ni Sendikalardan Kurtarmak	75
SİYASÎ KÜLTÜR: Profumo Skandalı	77
DEMOKRASİ: Britanya Ne Kadar Demokratik?	80
SİYASÎ KÜLTÜR: Asaletin Faydası	82

Bölüm 6

ANAHTAR KAVRAMLAR: Çoğulcu Durgunluk	88
KARŞILAŞTIRMA: Refah Devletin Maliyeti	89
KARŞILAŞTIRMA: Verimlilik Yarışı	90
DEMOKRASİ: Hangi Blair Projesi?	91
COĞRAFYA: İskoçya ve Galler'e Yetki Devri	95
KARŞILAŞTIRMA: İngiliz Eğitimi Nasıl Islah Edilmeli?	99

Bölüm 7

COĞRAFYA: Nehirler	106
COĞRAFYA: İç Bölgeler	107
COĞRAFYA: Sınırlanmış Fransa	108
ŞAHSİYETLER: Üç Fransız Dâhisi: Voltaire, Montesquieu, Rousseau	110
DEMOKRASİ: Sol, Sağ ve Merkez	112
ANAHTAR KAVRAMLAR: Brinton'ın Devrim Teorisi	113
COĞRAFYA: İki Bayrak Masalı	114
SİYASÎ KÜLTÜR: Dreyfus Meselesi	115
SİYASÎ KÜLTÜR: Fransa'nın Siyasî Dönemleri	116

Bölüm 8

ANAHTAR KAVRAMLAR: Fransız Yarı-Başkanlık Sistemi	125
DEMOKRASİ: Fransa 2002 Başkanlık Seçimi	128
ŞAHSİYETLER: Chirac: Zeki, Sıcak, Rüşvetçi	129
KARŞILAŞTIRMA: Washington Bir İçişleri Bakanlığı'na Sahip Oluyor	130
KARŞILAŞTIRMA: İsrail Tecrübesi	132
COĞRAFYA: Üniter Sistemlerin Adem-i Merkezleştirilmesi	134
DEMOKRASİ: Fransa 2002 Parlamento Seçimleri	136

Bölüm 9

COĞRAFYA: Akdeniz'i Gemiyile Dolaşmak	142
SİYASÎ KÜLTÜR: 200 Yaşındaki Devrim Nasıl Kutlanır?	143
SİYASÎ KÜLTÜR: Fransız Millî Marşı: "La Marseillaise"	144
SİYASÎ KÜLTÜR: Fransa'nın Dinî Bölünmüşlüğü	145
KARŞILAŞTIRMA: Bölünmüş Toplumların İstikrarsızlığı	146
KARŞILAŞTIRMA: Fransız ve Amerikan Parti Kimlikleri	147
SİYASÎ KÜLTÜR: "Bac"ta Nasıl Yapacaksınız?	149
SİYASÎ KÜLTÜR: Fransız-Amerikan Aşk-Nefret İlişkisi	150
COĞRAFYA: Bölgenin Sürekliliği	151
KARŞILAŞTIRMA: Fransız ve Amerikan Basın Toplantıları	152
COĞRAFYA: "Her Ülkenin Bir Güneyi Vardır"	154
DEMOKRASİ: Merkezci Fransız	155

Bölüm 10

KARŞILAŞTIRMA: Blair İle Jospin	162
KARŞILAŞTIRMA: Avrupa'da Öfkeli Sağ'ın Yükselişi	165
SİYASÎ KÜLTÜR: Mayıs 1968 Olayları	168
DEMOKRASİ: Can Sıkıntısı Problemi	170
KARŞILAŞTIRMA: "Terlikleri Giymek"	173

Bölüm 11

KARŞILAŞTIRMA: À La Française [Fransız Usulü] Nükleer Güç	178
KARŞILAŞTIRMA: En Koyu Bürokrasi Kimde Var?	179
SİYASÎ KÜLTÜR: Fransızlar ve Devletçilik	180
KARŞILAŞTIRMA: Concorde: Teknolojik Milliyetçilik	181
KARŞILAŞTIRMA: Refaha İlişkin Avrupalı ve ABD'li Tutumları	183
ANAHTAR KAVRAMLAR: Avrupa ve ABD Tarzı Muhafazakârlık	185
KARŞILAŞTIRMA: Geleceğimizde Bir KDV Olacak Mı?	186

COĞRAFYA: Göç Coğrafyası	187
KARŞILAŞTIRMA: Tıbbî Bakım ve Maliyetleri	188

Bölüm 12

COĞRAFYA: Sınırlar: Harita Üzerindeki Çizgiler	198
COĞRAFYA: Dağlar	199
COĞRAFYA: Sınırlanmış Almanya	200
COĞRAFYA: Sınırlanmış Polonya	201
ŞAHSİYETLER: Bismarck'ın Kuşkulu Mirası	203
COĞRAFYA: Sınırlanmış Macaristan	205
ANAHTAR KAVRAMLAR: Kutuplaşmış Çoğulculuğun Dehşeti	208
DEMOKRASİ: Hitler'i Öldürme Plânı	210
COĞRAFYA: Bir Başka İki Bayrak Masalı	211
SİYASÎ KÜLTÜR: Almanya'nın Siyasî Dönemleri	212

Bölüm 13

COĞRAFYA: Bonn'dan Berlin'e	218
COĞRAFYA: Federasyon	219
DEMOKRASİ: Demokrasinin Öneki	220
ŞAHSİYETLER: Angela Merkel: Bir Alman Thatcher'ı Mı?	222
ANAHTAR KAVRAMLAR: Büyük Koalisyon	226
KARŞILAŞTIRMA: Almanya Seçim Sistemi: Bir İhracat Ürünü	230
DEMOKRASİ: 2005: Uygulamada Çatlayan Bir Seçim Sistemi	232

Bölüm 14

SİYASÎ KÜLTÜR: Holocaust Nasıl Ele Alınmalı?	241
COĞRAFYA: Baltık'ta Gemicilik	243
ŞAHSİYETLER: Dönüm Noktası Olarak Willy Brandt	244
ANAHTAR KAVRAMLAR: "Postmateryalizm" in Doğuşu	246
ANAHTAR KAVRAMLAR: Almanya'da Politik Nesiller	247
DEMOKRASİ: Bir Geriye Sıçrama Etkisi mi?	248
ANAHTAR KAVRAMLAR: Meşruiyet, Otorite, Egemenlik	250

Bölüm 15

ANAHTAR KAVRAMLAR: Almanya'nın Koalisyonları	257
SİYASÎ KÜLTÜR: Sol Konusunda Mutsuz: Jusoslar	258
SİYASÎ KÜLTÜR: Sağ'da Gök Gürültüsü: CSU	259
ANAHTAR KAVRAMLAR: "Kitle" Partisi	260

İçindekiler

xxiii

DEMOKRASİ: Almanya'nın Yardım Toplama Skandalları	261
COĞRAFYA: Seçimler ve Haritalar	267

Bölüm 16

KARŞILAŞTIRMA: Avrupa'nın Farklı "Solları"	276
COĞRAFYA: Almanya Yavaş Yavaş Birleşebildi mi?	278
KARŞILAŞTIRMA: Üretim Yarışını Kim Kazanıyor?	280
COĞRAFYA: Demografi Coğrafyası	282
COĞRAFYA: Yurttaşlık: Kan mı, Toprak mı?	284
COĞRAFYA: Euro mu, DM mi?	286

Bölüm 17

COĞRAFYA: AB'nin İçinde Kimler Var?	292
COĞRAFYA: Avrupa'nın Bölgeleri	294
COĞRAFYA: Ulus-Devletin Ötesine Mi?	295
ŞAHSİYETLER: Monnet ve Schuman	297
KARŞILAŞTIRMA: ABD. Kurucu Olaylar	301
SİYASÎ KÜLTÜR: Amerikan Karşıtlığı	303
COĞRAFYA: Avrupa İçin Kalıcı Sınırlar	305
ANAHTAR KAVRAMLAR: Karmaşıklıkla Sınırları	307
COĞRAFYA: Avrupa Nerede Biter, Asya Nerede Başlar?	309

Bölüm 18

SİYASÎ KÜLTÜR: "Moskova Üçüncü Roma'dır"	320
COĞRAFYA: Sınırlanmış Rusya	322
ŞAHSİYETLER: Büyük Devrimci Lenin	326
ŞAHSİYETLER: Kerensky: İyi Adamlar Kaybeder	329
COĞRAFYA: Ekim Devrimi Niçin Kasım'daydı	330
COĞRAFYA: Bir Başka İki Bayrak Masalı	331
ŞAHSİYETLER: Stalin: "Bir Kişinin Ölümü Trajedidir; Bir Milyonunki İse İstatistik"	332

Bölüm 19

ANAHTAR KAVRAMLAR: Güvenlik Polisi	340
COĞRAFYA: Müstahkem Mevkideki Hükümet	344
DEMOKRASİ: 1991: Başarısız Olan Darbe	345
COĞRAFYA: Onbeş Eski Sovyet Cumhuriyeti	347
DEMOKRASİ: Rusya 2004 Başkanlık Seçimleri	348
ŞAHSİYETLER: Putin: KGB Başkanı	349

COĞRAFYA: Rusya'nın Karmaşık Federalizmi	350
DEMOKRASİ: 1993: Başarısız Olan İkinci Darbe	351
DEMOKRASİ: Rusya 2003 İtaatkar Parlamento Seçimleri	352

Bölüm 20

COĞRAFYA: Sınırlanmış Sırbistan	359
COĞRAFYA: Huntington'ın Avrupa'daki "Medeniyetler" Bölünmesi	360
SİYASÎ KÜLTÜR: Soljenitsin, Bir Rus Mistik	362
SİYASÎ KÜLTÜR: Felsefî Boşluk	364
SİYASÎ KÜLTÜR: Ahlakî Boşluk	365
SİYASÎ KÜLTÜR: Ekonomik Boşluk	366
SİYASÎ KÜLTÜR: Hukukî Boşluk	368
DEMOKRASİ: Özgür Medya	371

Bölüm 21

DEMOKRASİ: Demokrasiyi Tarif Etmek	376
ŞAHSİYETLER: Başarısız Reformcular: Nikita Krushchev	377
ANAHTAR KAVRAMLAR: Totaliter Otoritere Karşı	379
ŞAHSİYETLER: Başarısız Reformcular: Mikhail Gorbachev	380
KARŞILAŞTIRMA: Rusya'da Yarı-Başkanlık	381
KARŞILAŞTIRMA: Reformların Zamanlaması	383
ANAHTAR KAVRAMLAR: Kontrol Dışı Sistemler	384
ŞAHSİYETLER: Başarısız Reformcular: Boris Yeltsin	386
DEMOKRASİ: Demokrasiye Geçişler	388

Bölüm 22

ANAHTAR KAVRAMLAR: Somut Bilgi Olmasa da, Kuramlaştırdılar	395
ANAHTAR KAVRAMLAR: Ekonomik Reform Terminolojisi	398
COĞRAFYA: Rusya Çökecek mi?	399
COĞRAFYA: Kuzey Kafkasya'nın Çözülüşü mü?	401
COĞRAFYA: Yugoslavya: Minyatür Bir Sovyetler Birliği mi?	402
KARŞILAŞTIRMA: İskandinav Tipi Sosyalizm Rusya'ya Göre mi?	403
COĞRAFYA: Rusların Tükenişi	404
COĞRAFYA: İstila Korkusu	406

Bölüm 23

KARŞILAŞTIRMA: Emsalsizlik Tuzağı	414
COĞRAFYA: Japonya ve Britanya	416
COĞRAFYA: Doğu Çin Denizi'nde Gemicilik	417

İçindekiler

xxv

COĞRAFYA: Japon Denizi'nde Yolculuk	418
KARŞILAŞTIRMA: Bir Japon Sanayileşme Modeli mi?	421
ABD ve Japonya: Pasifik'te Çarpışma	423
COĞRAFYA: Bir Başka İki Bayrak Masalı	424
SİYASÎ KÜLTÜR: Japonya'nın Siyasî Dönemleri	426

Bölüm 24

KARŞILAŞTIRMA: Krallara Hürmet	432
ŞAHSİYETLER: Junichiro Koizumi	434
KARŞILAŞTIRMA: LDP ve İtalya'nın Hıristiyan Demokratları	438
DEMOKRASİ: 2005 Seçimleri: Uygulamada Melez Bir Sistem	440

Bölüm 25

SİYASÎ KÜLTÜR: Utanca Karşı Suç	448
SİYASÎ KÜLTÜR: Nihonjinron'un Kökleri	451
SİYASÎ KÜLTÜR: Japonya'nın Tehlikeli Hıristiyanları	454
KARŞILAŞTIRMA: Yanlış Anlaşılmaya Mahkûm mu?	455
KARŞILAŞTIRMA: Bir Japon Sınava Konusunda Ne Yapacaksınız?	457
SİYASÎ KÜLTÜR: Niçin Wa?	458
KARŞILAŞTIRMA: Minamata Pietà	459
SİYASÎ KÜLTÜR: Onun Şerefi	460
KARŞILAŞTIRMA: Almanya ve Japonya'da Siyasî Kültürleri Değiştirmek	461

Bölüm 26

DEMOKRASİ: Japonya'nın Belli Başlı Çıkar Grupları	468
KARŞILAŞTIRMA: Fransa ve Japonya'da Bürokratik Elitler	470
ABD ve Japonya: Bir Amerikan DETI'si mi?	471
DEMOKRASİ: "Para Siyaseti" Parçalanabilir mi?	474
DEMOKRASİ: Japonya'da Postahänenin Gidişi	475
DEMOKRASİ: Kim Kime Rüşvet Veriyor?	478
DEMOKRASİ: Japon Siyaseti Değişebilir mi?	479

Bölüm 27

COĞRAFYA: Lebensraum'suz Yaşamak	484
KARŞILAŞTIRMA: Japonya, Alman Fotoğraf Endüstrisini Yıkıyor	485
COĞRAFYA: Japon'un Tükenişi	489
KARŞILAŞTIRMA: Satın Alma Gücü Paritesi	491
KARŞILAŞTIRMA: Refah Devleti Olmayan Japon Devleti	492

ABD ve Japonya: Amerika Yumruğu	494
KARŞILAŞTIRMA: Bir Japon Le Pen'i mi?	496
COĞRAFYA: Doğu Asya'da Stratejik ABD Çıkarları	497

Bölüm 28

COĞRAFYA: Şehirler ve Medeniyetler	504
COĞRAFYA: Sınırlanmış Çin	505
SİYASÎ KÜLTÜR: Lâtin Harfleriyle Çince Kelimeler	507
COĞRAFYA: Yağış Miktarı	508
SİYASÎ KÜLTÜR: Konfüçyanizm: Sağduyuyla Yönetmek	509
ANAHTAR KAVRAMLAR: Seküler Değişime Karşı Dairesel Değişim	511
ABD ve Çin: Çin Düşümü	512
ANAHTAR KAVRAMLAR: Mao ve Gerilla Savaşı	516

Bölüm 29

ANAHTAR KAVRAMLAR: Otoriter Sistemlerin Dolaylı Analizi	520
ŞAHSİYETLER: İkili İktidar: Mao ve Zhou	522
ŞAHSİYETLER: Görünmez Kuklacı: Deng Xiaoping	525
COĞRAFYA: Tanrısal Yönetim: Çok Güçlü ve Yalıtılmış	527
COĞRAFYA: Güney Çin Kuzey Çin'e Karşı	528
ŞAHSİYETLER: Bir Sonraki Hu ve Wen	530

Bölüm 30

COĞRAFYA: Şehirlerdeki Köylüler	538
SİYASÎ KÜLTÜR: Çin, Tarihini Nasıl Kullanabilir?	540
ANAHTAR KAVRAMLAR: Yön Değiştiren Hoşnutsuzluk	544
SİYASÎ KÜLTÜR: Pekin Kuralları	545
SİYASÎ KÜLTÜR: Hıristiyan Çin mi?	546
COĞRAFYA: Bölge ve Dil	547
ANAHTAR KAVRAMLAR: Burjuva Çin'i mi?	550

Bölüm 31

ANAHTAR KAVRAMLAR: Muhteşem İleri Sıçrayış	556
ANAHTAR KAVRAMLAR: Büyük Proletaryan Kültür Devrimi	557
SİYASÎ KÜLTÜR: Batı Karşıtı Kampanyalar	560
KARŞILAŞTIRMA: Eşitlik ve Büyüme	564
KARŞILAŞTIRMA: Ülke Kompetanları Mukayesecilere Karşı	565
DEMOKRASİ: Tiananmen Katliamı	566

Bölüm 32

KARŞILAŞTIRMA: Big Mac İndeksi	577
ANAHTAR KAVRAMLAR: Piyasalarla Sıkıntı	578
ANAHTAR KAVRAMLAR: İkinci ve Üçüncü Mertebe Etkileri	581
DEMOKRASİ: Piyasa Demokrasiye Götürür mü?	583
COĞRAFYA: Hong Kong Örneği	586
ANAHTAR KAVRAMLAR: Çin'in Beklenen Değişimi	587

Bölüm 33

COĞRAFYA: Üçüncü Dünya Nedir?	592
COĞRAFYA: Emperyalizm Coğrafyası	593
COĞRAFYA: Meksika Dağları	597
COĞRAFYA: Sınırlanmış Meksika	600
SİYASÎ KÜLTÜR: Yoksul Meksika mı?	602
SİYASÎ KÜLTÜR: Meksika'nın Siyasî Dönemleri	605
ANAHTAR KAVRAMLAR: Kurumlar ve Kurumsalcılık	606
ANAHTAR KAVRAMLAR: Klientalizm	607
KARŞILAŞTIRMA: Süre Uzunlukları	608
DEMOKRASİ: Meksika'nın Üç Yöntemli Başkanlık Yarışı	610
ANAHTAR KAVRAMLAR: Demagoji Eğilimi	612
KARŞILAŞTIRMA: Koloni Olarak Meksika ve Amerika	615
SİYASÎ KÜLTÜR: Lider Tapınmacılığı ve Maçoluk	617
DEMOKRASİ: İhtiyatlı Demokratlar	618
ANAHTAR KAVRAMLAR: Bağımlılık Teorisi	620
DEMOKRASİ: Seçimler ve Demokrasi	622
COĞRAFYA: Sınırlanmış Brezilya	624
COĞRAFYA: Gecekondu Mahalleleri	629

Bölüm 34

COĞRAFYA: Büyük Sahra, Sahil, Bozkır	640
ANAHTAR KAVRAMLAR: Sömürgecilik	641
COĞRAFYA: Sınırlanmış Nijer	642
COĞRAFYA: Afrika'da Sınırlar	644
COĞRAFYA: Sınırlanmış Kongo Demokratik Cumhuriyeti	645
SİYASÎ KÜLTÜR: Nijerya'nın Siyasî Dönemleri	647
ŞAHSİYETLER: Olusegun Obasanjo	652
ANAHTAR KAVRAMLAR: Çapraz-Kesim Bölünmeler	654
COĞRAFYA: Sınırlanmış Gine	655
DEMOKRASİ: Kalkınmacı Güdü	657

ANAHTAR KAVRAMLAR: Pretoryen Eğilim	662
COĞRAFYA: Sınırlanmış Kenya	644
KARŞILAŞTIRMA: Uluslararası Yozlaşma (Rüşvet)	666
DEMOKRASİ: Kolektif Sosyal Sorumluluk	669

Bölüm 35

COĞRAFYA: Sünni ve Şia	676
COĞRAFYA: Sınırlanmış İran	677
KARŞILAŞTIRMA: Atatürk ve Rıza Şah	680
COĞRAFYA: İran Körfezi'nde Gezinti	682
DEMOKRASİ: İran 2005 Bakanlık Seçimi	686
SİYASÎ KÜLTÜR: İslâm Modernlik Karşıtı mı?	687
ANAHTAR KAVRAMLAR: İslâmi "Köktencilik" Doğru Adlandırma mı?	692
SİYASÎ KÜLTÜR: İranlılar Dinî Fanatik midir?	693
DEMOKRASİ: İranlı Öfkeli Öğrenciler	694
SİYASÎ KÜLTÜR: İslâm Kadınlar Aleyhine Ayırıcılık Yapıyor mu?	696
KARŞILAŞTIRMA: Sıradaki Suudi Arabistan mı?	699
COĞRAFYA: Kaç İranlı?	704
SİYASÎ KÜLTÜR: ABD ve İran	706
COĞRAFYA: Stratejik Suyolları	707
COĞRAFYA: Sınırlanmış İsrail	708
SİYASÎ KÜLTÜR: Rüşdî Hakkında Bir Fetva	709

OKUTMANLAR İÇİN BİR NOT

Okutmanlardan gelen fikirler, *Ülkeler ve Kavramların* dokuzuncu baskısında bazı önemli değişikliklere yol açtı. Brezilya'nın yerine Meksika'yı ve Güney Afrika'nın yerine Nijerya'yı aldım. Bunu üzülerek yaptım, çünkü Brezilya ve Güney Afrika'ya sevgi doluyum ve bu ülkelerin önemli dersler ortaya koyduğuna inanıyorum. Fakat Meksika ve Nijerya'yı ele aldığımda, bunların sunduğu derslerin de —ki çoğunlukla Brezilya ve Güney Afrika'nınkilerle benzerdir— bir o kadar önemli ve hattâ bazen daha güncel olduğunun farkına vardım. Meselâ, Brezilya "praetoryanizm"i temsil ediyordu, ama ondan kurtularak demokrasiye doğru modernleşti. Şimdi Nijerya, güncel olarak askeri darbe eğilimini araştırmamıza imkân veriyor.

Bazı uzun vadeli taraftarları da, Çin'in daha derinlemesine ele alınmasını teklif ettiler. Önceki baskılarda, Çin'i Üçüncü Dünya'nın bir parçası olarak, özet biçiminde almıştım, ama şimdilerde yükselmekte olan bu dev, açıkçası daha uzun ve derinlemesine gözden geçirilmeyi hak ediyor. Dolayısıyla Çin, uzunluk açısından büyükçe olan tek bir bölümden, tıpkı İngiltere, Fransa, Almanya, Rusya ve Japonya gibi daha kısa beş bölüme, yani kabaca iki katına çıkmış oluyor. Bazı savunucuları da, şimdi Almanya'nın ardından bağımsız bir bölüm olarak yer alan Avrupa Birliği'ne yer vermemin tam zamanı olduğunu düşünüyorlardı.

Önceki baskılarda yer alan malzemenin çoğu yerini korumaktadır. Siyasî coğrafyaya bir parça daha fazla yer verildi. Okutmanlar, coğrafyanın yaygın ölçüde ihmal edildiği konusunda hemfikirler; bu konu pek çok okul müfredatından da çıkarılmış gibi görünüyor. Lycoming'in eğitim bölümünün isteği üzerine —çünkü öğrencilerimiz, eyalet öğretmen sınavlarının coğrafya kısmı için çok yetersiz ölçüde hazırlanıyorlardı— Lycoming'de Siyasî Coğrafya dersleri verdim. Benzer endişeleri başka okutmanlardan da dinledim, bu nedenle *Ülkeler ve Kavramlar*, siyasî ve coğrafi malzemeyi birleştirerek ve bu iki alanı üst üste çakıştırarak, bu boşluğu doldurmaya çalışmaktadır. Meselâ, Alman kurumlarının tartışılması, federalizm konusundaki kutuya uygun düşmektedir.

Bunun dışında, öğrencileri temel hususlara hazırlayan bölüm açılış soruları ve öğrencilerin, okurken kelime dağarcıklarını da oluşturmalarına yardım eden, sayfa kenarlarındaki lügatçeler devam etmektedir. Buradaki tanımlar, bir siyaset bilimciye ait olanlardır; başka bağlamlarda farklı tanımlar bulunabilir. Keza kutular, daha büyük bir önem ve kolay anlaşılabilirlik kazandırmak üzere, afiş başlıkları —Coğrafya, Demokrasi, Şahsiyetler, Siyasî Kültür, Anahtar Kavramlar ve Karşılaştırma— kullanmaktadır.

Ülkeler ve Kavramların yapısı ve amacı, öncekine uygun devam etmektedir. Kitap, dört Avrupa ulusunu, Japonya'yı ve şimdi de Çin'i belli bir uzunlukta ve üç Üçüncü Dünya ulusunu ise daha özet bir biçimde analiz etmektedir. Üniversite ikinci sınıf öğrencilerinden genç âlimler yaratmaya kalkışmamaktadır. Daha ziyade, karşılaştırmalı siyaseti, genç insanlarımızı sunmamız gereken, temeli yurttaşlıkta mevcut, ama genellikle ihmal edilen önemli bir konu olarak görmektedir. ABD'de yurttaşlık eğitiminin azaldığı ve bunun demokrasiye tehlikeye soktuğu konusunda merhum Morris Janowitz'le (onun 1983 tarihli *The Reconstruction of Patriotism: Education for Civic Consciousness*'ıyla [*Vatanseverliğin Yeniden İnşası: Yurttaşlık Bilinci Eğitimi*]) aynı fikirdeyim. Öğrencilerimiz, demokrasinin tarihi, siyasî, ekonomik, coğrafi ve ahlaki yönleri konusunda çoğunlukla kötü eğitilmişler; ve onları, siyaset bilminde, profesyonel düzeyde soyutlamalara tâbi tutmak, yurttaşlık eğitimlerini ihmal edecek ve kendileri için büyük ölçüde anlamsız malzeme sunacaktır. Bir üniversite öğrencisi, küçük bir yüksek lisans öğrencisi değildir.

Bundan dolayı, *Ülkeler ve Kavramların* dokuzuncu baskısı, pek çok örnekle de desteklenmiş olan, bol miktarda temel kelime ve kavram bilgisi içermektedir. Kolaylıkla okunabilir. Birçok öğrenci, kendilerine verilen okumaları savsaklamak-

tadır; ama *Ülkeler ve Kavramlar* sayesinde, okumanın uzun veya sıkıcı olduğu mazeretini öne süremeyeceklerdir.

Bazı eleştirmenler, *Ülkeler ve Kavramlar*ın değerler ve tenkitler içerdiğine dikkat çekmişlerdir. Bu, benim amacımın bir parçasıdır zaten. Şu ikisi baş başa gider: Değerlere sahip değilseniz, kendisinden hareketle eleştireceğiniz bir temeliniz de yok demektir. Değerlerden arınmış bir eğitim, herhalde imkânsızdır. Eğer bu başarılsa, değerlerden arınmış öğrenciler meydana getirecektir ki, sanıyorum, eğitim teşebbüsünün gayesi bu olmasa gerek. Şayet bir kimse, bir şeyi zihniyle bilir, ama kalben bilmezse, o kimse o şeyi gerçekte hiç bilmiyor demektir.

Ülkeler ve Kavramlar çok fazla tenkitçi mi? Bu kitap, siyaseti, çok iyi çözümlerin bulunmadığı, dolayısıyla devam etmekte olan bir dizi tartışma olarak ele almaktadır. O, siyasi problemler için önerilen bütün politik sistemlere ve bütün çözümlere şüpheli bir bakışı ortaya koymaktadır. Esasında kitap, herhangi bir ülkeyi “ele alma”ya çalışmamaktadır. Bütün politik sistemler kusurludur: hiçbirini mükemmele yaklaşmamaktadır. Basitçe böyle söyleyelim. *Ülkeler ve Kavramlar*, asla bozulmayan veya hata yapmayan, iyi yağlanmış makineler ya da devasa bilgisayarlar şeklindeki saçma siyasi sistem teorilerini reddetmektedir. Bunu şöyle ortaya koyalım: Eğer biz kendi ülkemizin siyasetinin işleyişini eleştiriyorsak, başka ülkelere —ki çoğu, belki de neredeyse tamamı bizimki gibidir— bakarken neden bu eleştirel ruhu terk edelim?

Dokuzuncu baskı, en azından yüzeysel olarak birtakım insanı uyumsuzluklar veya tartışmalardan ibaret olan siyaseti sadece gözlemleyerek, önceki basımların gevşek teorik yaklaşımını sürdürmektedir. Bu tartışmalar, eğer bir zaman süreci boyunca gözlemlenirlerse, içlerindeki özel konuların ötesinde, belli bir dayanıklılığa sahip modeller oluştururlar. Etkileşme modelleri diye adlandırdığım şey, siyasi bakımdan konuyla ilgili gruplar ve bireyler arasındaki ilişkiler, yani Rusçada *kto-kovo* denen, kimin kime ne yaptığıdır. Bu tür modellerin genellikle iki tipi söz konusudur: (1) elitlerle kitleler arasında ve (2) elitler içinde ve arasında.

Ancak, bu modelleri değerlendirmeden önce, ilk olarak, bizi söz konusu toplumun siyasi kurumlarına ve son tahlilde onun siyasi tarihine götürecek olan, o toplumun siyasi kültürünü araştırmamız gerekmektedir. Bu suretle, her bir ülkenin araştırılmasında, beş adet bölümümüz olmaktadır. Bir ülkenin güncel siyasi tartışmalarıyla başlayabilir ve geçmişe doğru gidebiliriz, ama geçmişin modern sosyal uyumsuzluklardaki etkilerini anlayabileceğimiz bir temel olarak, altta yatan faktörlerle başlamak galiba en iyisidir. Kitap, tarihten başlayarak kurumlara, siyasi kültüre, etkileşme modellerine ve tartışmalara doğru bir seyir izlemektedir. Bu düzenlemenin, diğer yaklaşımların yerini alması gerekmektedir. Okutmanlar, bu kitabı kendi tercih ettikleri teorik anlayışlarla paralel olarak kullandıklarında herhangi bir sıkıntıyla karşılaşmamışlardır.

Üçüncü Dünya'nın ilk defa karşılaştırmalı bir derse dâhil edilmesi, tartışmaya açıktır. Üçüncü Dünya öylesine karmaşık ve ayrılmıştır ki, (kendim dâhil) pek çok kişi, kavramın dışlanması gerekliliğinden şüphe etmektedir. Gerçi yarıyl çok uzundur. Fakat eğer öğrenciler sadece bir karşılaştırmalı ders alacaklarsa —ki günümüzdeki durum çoğunlukla budur— insanlığın ekseriyetinin neye maruz kaldığını öğrenmelidirler. Bu yüzden, Avrupalı olmayan üç sistemin, Meksika, Nijerya ve İran'ın daha kısa birer özetini dâhil ettik. Bunlar “karakteristik örnekler” değildir —Üçüncü Dünya ülkeleri hangileridir?—, ama demokrasiyle üç farklı ilişkileri olması bakımından ilginçtirler: (1) Meksika'da uzun bir tek-parti yönetimi sürecinden sonra mücadele vermekte olan demokrasi; (2) darbe eğilimli Nijerya'da kalıcı bir demokrasinin kurulma zorluğu; ve (3) İran'da İslami bir devrimle üzeri örtülen demokrasi. Bu üç sistem, Avrupa ve Japonya'nın daha yerleşmiş sistemlerine serinletici bir karşı ağırlık sağlamaktadır. Okutmanlar bu Üçüncü Dünya sistemlerinin bazılarını veya tümünü —zaman yokluğu yüzünden ya da diğer ülkelere daha yakından odaklanmak üzere— ele almayabilirler, fakat bu, metnin sürekliliğini bozmayacaktır.

Bu dokuz ülkenin öğretilme sırasının karışık olması da sürekliliği bozmaz. Ben kendi dersimde, benzer sorunlara sahip ülkeler arasındaki karşılaştırmaları kolaylaştırmak için, her birinin arkasından bir sınavın yer aldığı dört grup oluşturmak

üzere, şimdilerde Japonya'yı Rusya'dan önce öğretiyorum. Bu dört grup şunlar: (1) İngiltere ve Fransa, (2) Almanya ve Japonya, (3) Rusya ve Çin, (4) Meksika ve Nijerya ile İran. Kitap başka gruplamalara da uygundur.

■ Ekler

Yardımcı Web Sitesi™

www.prenhall.com/roskin Bu web sitesi, öğrencilere online bir araştırma rehberi sağlayacaktır. Öğrenciler burada oturum açtıklarında, sağlıklı ders çalışma ve araştırma kaynakları bulacaklardır. Ana hat ve özet bilgi bölümleri, doğru/yanlış testleri, boşluk doldurma testleri ve çoktan seçmeli testler —hepsi anında geri bildirimli ve bölüm sayfa numaralı—, öğrencilere materyali gözden geçirmeye yetecek kadar fırsat tanımaktadır. Site ayrıca, metnin içinde bulunan bir harita arşivi ve bunun yanı sıra metnin içindeki ülkelerle ilgili sitelere linkler de içermektedir.

Test Başlığı Dosyası Bulunan Okutman Kılavuzu

Kitaptaki her bir bölüm için —indirilebilir formatta olduğu gibi baskı biçiminde de mevcut olan— bu ek, metin içinde tartışılan materyale dayalı olarak bölüm özetlerini, doğru/yanlışlı soruları, deneme sorularını ve çoktan seçmeli soruları içermektedir.

Prentice Hall Test Üreticisi

Test Başlık Dosyasının bilgisayarda işlenmiş bir versiyonu olan bu program, soruların komple redaksiyonuna okutman tarafından üretilecek test başlıklarının eklenmesine imkân tanımaktadır. Diğer ek özellikleri, rastgele test oluşturma, karmaşık soru düzenleme ve baskıdan önce önizlemeyi içermektedir. Bu program Windows ve Macintosh formatlarında mevcuttur.

Okuyucu İsteğine Uyarlanmış

www.amongnations.com Okutmanlar, kendi okuyucularını Among Nations: Readings in International Relations'in seçme veritabanına dayalı olarak bir araya getirebilirler.

Prentice Hall'un kardeş şirketi Pearson Custom Publishing, Dış İlişkiler Konseyi ile bir ortaklığa girmek suretiyle, online kitap yapım teknolojisindeki uzmanlıkla akademik yetkinliği bir araya getirmiştir. Konsey, Dışişleri'nden Uluslararası İlişkiler konusundaki en etkili makaleleri ve bu alandaki diğer göze batan yayınları seçmek üzere —Dışişleri'nin Yayın Yönetmeni Gideon Rose'un da içlerinde olduğu— özel bir yayın kurulu oluşturmuştur. Yayın Kurulu, özel kurslar için önerilen içerik tablolarının ve Prentice Hall metinlerinin yanı sıra, isteğe bağlı pedagojik malzeme de sağlamıştır.

İster klâsik, ister güncel ya da ister teorik, ister gerçek dünya uygulamaları olsun, Among Nations'tan yapılacak seçmeler, sınıfa önemli, yeni perspektifler getirecektir. Bu, Dışişleri'nden makalelerin yer aldığı, tek online kitap yapım kaynağıdır. Among Nations, Dışişleri Dergisi'nin yayına başladığı 1922'den beri yayımlanan 1500 makalenin tümüne ulaşmayı sağlamaktadır.

■ Teşekkür

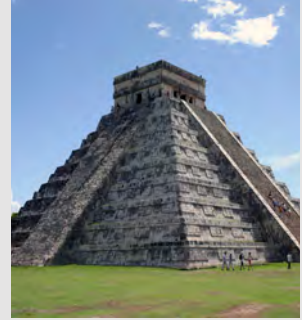
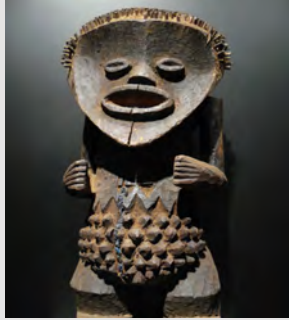
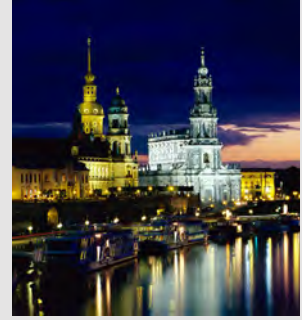
Kitabın ve ek materyallerinin herhangi bir kısmı konusundaki önerilerinizden memnun olacağım. Pek çok kişi, yorumlarını, tashihlerini ve eleştirilerini cömertçe sundular. Özellikle Minnesota-Dulluth Üniversitesi'nden Stephen Chilton, Brigham Young Üniversitesi'nden Danny Damron, Louisville Üniversitesi'nden Susan Matarese, Arizona Eyalet Üniversitesi'nden Robert L. Youngblood, Drake Üniversitesi'nden Eleanor E. Zeff, Long Beach'teki California Eyalet Üniversitesi'nden Christian Soe, Charlotte'taki Kuzey Carolina Üniversitesi'nden Cheryl L. Brown, Amherst'teki Massachusettes Üniversitesi'nden Karl W. Ryavec, Stony Brook'taki New York Eyalet Üniversitesi'nden Frank Myers, Missouri-Columbia Üniversitesi'nden Ronald F. Bunn, Stony Brook'taki New York Eyalet Üniversitesi'nden Said A. Arjomand, Georgia College'den Larry Elowitz, San Diego'daki California Üniversitesi'nden Arend Lijphart, Güneydoğu Indiana Üniversitesi'nden Thomas P. Wolf, Louisville Üniversitesi'nden Susan Matarese, [Almanya'daki] Berlin Free Üniversitesi'nden Hanns-D. Jacobsen, [Japonya'daki] Bungei Shunju'dan Ko Shioya, Penn State Harrisburg'dan Carol Nechemias, West Chester Üniversitesi'nden Yury Polsky, [Rusya'daki] Bowdoin College'den Marcia Weigle, [Çin'den] Morgan Barr, Dan O'Connell ve Ryan Costella, [İran'dan] Lycoming mezunu Mehrdad Madresee, [Meksika'daki] Bucknell Üniversitesi'nden John Peeler, [Avrupa Birliği bölümü konusunda] USAF emekli si Tony Phillips ve coğrafyayı dâhil etme önerisi için Fairfield Üniversitesi'nden Ed Dew'in yorumları değerliydi. Alman eski Şansölyesi Schröder ve Japon eski Başbakanı Koizumi'ye, bu baskı için seçimleri zamanında ve önceden değerlendirdikleri için özel teşekkürler sunuyorum. Ve —isminin açıklanmaması gereken— Çin'den bir öğrenciye “teşekkürler ve Minzhu!” diyorum. Kuşkusuz bütün hatalar benimdir. Okutmanlar mesleki yorumlarını ve tashihlerini bana, Lycoming College, Williamsport, PA 17701 adresime, yahut roskin@lycoming.edu, e-posta adresime gönderebilirler. Bundan sonraki baskılar için önerilerine şimdiden teşekkür ederim.

Michael G. Roskin

ÇAĞDAŞ DEVLET SİSTEMLERİ

Bölüm I

Ülkelerin Konseptleri

Esas olarak neyi araştırıyoruz? Ulusları mı? Ulus kelimesinin Lâtince kökeni soy anlamına gelir, ama şimdilerde ulus, kan bağı yerine, kimlik anlamında insanları ve çoğunlukla aynı dil, kültür ya da dini ifade etmektedir. Bu süreç, her zaman kolay ya da doğal değildir. Modern Fransa'yı inşa etmek için, krallar, çeşitli bölgeleri önce kılıçla, daha sonra da dil ve kültür olarak bir araya getirdiler. Amerika Birleşik Devletleri, tuhaf bir halklar karışımıdır ve zaman içinde bir ortak değerler dizisine doğru evrilmiştir.

Bu varlıkları devlet olarak adlandırmalı mıyız? Çok açık ki, devlet [state] kelimesini, egemenliği olmayan elli adet Amerikan eyaleti [state] anlamında kullanmıyoruz, zira buralarda, son tahlilde Washington'un yasaları egemendir. Devlet, idarî kurumlar ve yasalar anlamına gelir. Tarihsel olarak, önce devletler ortaya çıkmışlar ve ulusları oluşturmuşlardır. Yüzyıllar süreci içinde, Fransız devleti belli bir lehçenin kullanımına karar vererek, ülke çapında eğitimin standartlarını dikte ederek ve zorlayarak bir Fransız bilincini biçimlendirmiştir. Böylece Fransız devleti, Fransız ulusunu icat etmiştir. Bütün devletler, bir parça yapay biçimde ve belli bir derecede inşa edilmişlerdir.

İlk başlarda, ülkenin, insanların aynı lehçeyi ve gelenekleri paylaştığı kırsal yer anlamına gelmiş olduğunu tespit edebiliyoruz, ama bu, anlam bakımından en çok ulus veya devletle eş anlamlı olarak kullanılıncaya dek genişlemiştir. Bazıları, psikolojik ve yapısal unsurları birleştirmek amacıyla ulus-devleti kullanmaktadır, ancak bu terim rağbet görmemiştir. Ulus-devletler çok defa arazi parçası, nüfus, bağımsızlık, yönetim ve diğer öz niteliklere sahip olarak tanımlanmaktadır, ama bunların hiçbiri net değildir.

Arazi parçası esas gibi görülebilir, fakat en güçlü anlamıyla bir halk olup da arazisi olmayanlar ne olacak? Sözgelimi, Yahudiler ulus olma bilinçlerini İsrail'e dönüştürdüler ve Filistinliler şu anda kendilerini devletliğe hazır bir ulus olarak tarif ediyorlar. Bu, bir sonraki soruyu gündeme getirmektedir: Toprak talepleri üst üste çakıştığında ne olacak? Hangi talep haklıdır? Tarih bu hususta kötü bir kılavuzdur, zira, genellikle pek çok kabile ve istilacı, yüzyıllar içinde bir ülkeyi baştanbaşa kaplamıştır. Rhine Nehri'nin batı kıyısındaki, Fransa'nın Alsace'lileri Almanca konuşmaktadırlar ve Almanca soyadlarına sahiptirler. Ama Fransızca da konuşmakta ve kendilerini Fransız olarak düşünmektedirler. Alsace Fransa'ya mı, yoksa Almanya'ya mı ait olmalıdır? Savaşlar bu tür sorular yüzünden çıkmıştır.

Dikkate Alınacak Sorular

1. Ulus ile devlet arasındaki farklar nelerdir?
2. Ulus-devletin standart tanımları neden yetersizdir?
3. Modern devleti oluşturan faktörler nelerdir?
4. Milliyetçilik nereden kaynaklandı?
5. Yazar "tartışmalar"la neyi kastediyor?
6. Avrupa'nın bölgelerini nasıl tanımlarız?
7. İstikrarlı demokrasi için belli bir seviyede ekonomik gelişmeye ihtiyaç var mıdır?
8. Siyasî kurum nedir?
9. Siyasî kültür nedir?
10. Genellemelerle teorilerin ilişkisi nedir?
11. Demokrasileri araştırmaya, diktatörlükleri araştırmaktan daha fazla vakit ayırmalı mıyız? Neden?
12. "Yeniden Dağıtım" nedir ve niçin hiçbir zaman halledilemez?

ulus Ülkenin kültürel unsuru; psikolojik olarak birbirlerine bağlı halk.

devlet Ülkenin kurumsal ya da idarî unsuru.

egemenlik Belli bir arazi parçası üzerinde hukuken son söz; kendi bölgenizdeki patron.

inşa edilmiş Kasıtlı olarak oluşturulmuş, ama büyük ölçüde doğal kabul edilen.

çokuluslu Farklı ulusal duygulara sahip, çeşitli halklardan oluşan ülke.

etnisite Bir gruptan diğerine değişen kültürel özellikler.

diplomatik tanıma Bir devletin diğer bir devletle resmî temasını ilân etmesi.

çökmüş devlet Egemenliğin çökmesi, aslında ulusal yönetim gücünün olmaması.

somutlaştırma Teoriye gerçek kabul etme.

nedensellik Bir şeyin bir başka şeye sebep olması.

Nüfus, pek tabii ki esastır. Fakat dil ya da **etnisite** ile bölümlere ayrılan pek çok ülke, **çokuluslu**dur. Kimi zaman da bazı milliyetler öfkeli ve kopmak istemektedir. Eski Sovyetler Birliği gibi eski Yugoslavya da, çoğu, en kalabalık milliyet olan Sırp tarafından haksız yere egemenlik altına alındıklarına inandıkları için Yugoslav devletinden ayrılan çeşitli kavgalı milliyetlerden (Slovenler, Hırvatlar, Makedonyalılar, Bosnalı Müslümanlar) oluşuyordu. Yugoslavya yakın (1918) bir örnektir ve ulus-devlet olarak şekillenmeyen yapay bir inşadır. Elbette bütün ülkeler az veya çok yapaydır, ama tıpkı Fransa gibi, belli bir zaman içinde, daha önceki bölgesel veya etnik bağlılıkları aşan ortak bir ulus olma duygusuyla, psikolojik olarak aşılanmışlardır. Almanya bunu daha yakın bir geçmişte başarmıştır ve İspanya hâlâ başarmaya çalışmaktadır. Nijerya'da ise bu süreç zar zor başlamıştır.

Bağımsızlık, devletin kendi kendini egemen bir varlık olarak yönetmesi anlamına gelir. Sömürgeci, örneğin Fransız yönetimi altındaki Cezayir gibi, Fransızların 1962'de yaptığı şekilde sömürgeci güç orayı terk ettiği zaman, ulus-devletler haline geldiler. Diğer ülkeler, özellikle de belli başlı güçler tarafından **diplomatik tanıma**, bir ülkenin bağımsızlığını onaylar ve ekonomisine yardım eder. Çin, 1972'de ABD'nin tanınmasıyla bir yükseliş sağlamıştır. Ancak, bazı ülkeler diğerlerinden daha egemen ve bağımsızdır. Soğuk Savaş döneminde Sovyet uyduları olan Doğu Avrupa ülkeleri, önemli kararları Moskova tarafından denetlendiği için daha az

bağımsızdılar. ABD gözetimi altındaki Orta Amerikalı "muz cumhuriyetleri" ve Irak, gerçekten egemen ve bağımsız mıdır? Egemen bağımsızlık, kullanışlı bir hukuki hayal olabilir.

Hükümet, bir devlet olmanın püf noktasıdır. Hükümetin olmaması, ülkenin çökeceği ya da işgal edileceğine dair yüksek bir ihtimalin yanı sıra, anarşi anlamına gelir. Kimileri, Afganistan, Kongo ve Somali gibi ülkeleri **çökmüş devlet**ler olarak adlandırıyorlar. Bazen, hükümetler devletlerine öncüllük edebilmekte, onlardan önce gelebilmektedir. Kıta Kongresi, ABD'ye öncüllük etmiş ve onu kurmuştur. De Gaulle'ün Özgür Fransız Hükümetinin II. Dünya Savaşı sırasında başına geldiği gibi, bir hükümet sürgünde olabilir. Bir hükümetin sadece varlığı, kendiliğinden, onun bütün ülkeyi fiilen yönettiği anlamına gelmez. Üçüncü Dünya'nın çoğunda, hükümetin buyruğu, bir kimsenin başkentten bir başka yere seyahati sırasında bile düşebilir. Çeşitli Meksika eyaletlerinde, hükümet, kaosu yasal kontrol altına almak için pek bir şey yapamazken, uyuşturucu lordları Vaşî Batı tarzında savaşıyorlardı.

Özetle, ulus-devletler sanıldığı kadar net değildir; gerçeklikleri ilginç olmaktan öte karmakarışıktır. Bunun bir sebebi, müphemliği tartışılmaz olan "ülke" terimini kullanmasıdır: Bu, sosyal bilimlerde her zaman cazibesi bulunan, ama kendimizi ona karşı korumamız gereken bir şey olan **somutlaştırma**-dan uzaktır.

■ Modern Devlet

Adına ne dersek diyelim —ülke, devlet veya ulus-devlet— onun şimdiki biçiminin nispeten yeni olduğunu bilmek durumundayız. Elbette devletleri, yazılı tarihin tan yeri ağarırken görürüz. (Aslında antik krallıklar, yazıyı, vergi salmak ve kontrol etmek için icat etmişlerdir.) Ancak modern devlet, sadece yarım milenyum yaşındadır ve izleri, eski Avrupalı feodal monarşilerin yerini “yeni monarşiler” diye adlandırılan bir şeyin ve ardından da “güçlü devlet”in almasına kadar gider. Bu değişiklikte pek çok faktör söz konusudur; sebeplerin ve sonuçların hangileri olduğunu tam olarak belirlemek mümkün değildir. Nedensellik, sosyal bilimlerde kanıtlanması her zaman zor olan bir şeydir, fakat bir sonraki sayfada yer alan kutuda, modern devlete götüren değişiklikler tartışılmaktadır. Bunların hemen hemen aynı zamanda nasıl vuku bulmuş ve inanılmaz bir değişiklik bohçası içinde birbirlerini güçlendirmiş olduklarına dikkat edin.

Otuz Yıl Savaşı'nın 1648'de sona ermesiyle birlikte, feodal sistemin yerini modern devlet almıştır. Feodalizm, monark ile soylular arasında iktidarı dengeliyordu; gevşekti, özensizdi ve güçlü, ulusal bir hükümeti hoş görmüyordu. Değişmeye veya genişlemeye yönelmemiştir. Bütün iktidarı kendilerinde toplayan yeni monarşiler ise mutlakiyetçi idi; kendi güçlerinin soylularla dengelendiği orta çağa özgü yapıya hor bakıyorlar ve iktidarlarını güçlendirmek için yeni ekonomik, idari ve askerî araçlar kullanıyorlardı. Kral taraftarı felsefeciler, bu güçlü monarkı övdüler ve egemenlik terimini icat ettiler. Monarklar iktidarlarını güçlendirirken, yüceltilmiş bir ulusa sahiptiler ki bu, milliyetçiliğe sebep olacaktı; milliyetçilik, salt veraset yoluyla tahta oturmuş bir hükümdarın tâbisi olmaktan ziyade, bir ulusa ait olmak demektir.

■ Milliyetçiliğin Doğuşu

Modern milliyetçiliğin ipini Fransız Devrimi çözmüştür. 1792'de Devrimin üzerine Alman prenslerinin orduları yürüdükçe, hem Devrim'i hem de *patrie*'yi (anavatan) savunduklarına inanan Fransız halkı, düşmanı kovmak için *kitleler halinde* bir araya toplanıyorlardı ve böylece iki kavram kaynaştı. Devrimcilerin istediği Fransa, Avrupa'nın geri kalanını özgürlüğüne kavuşturmaya ve reforma uğratmaya mahkûmdu. İyi olan her şeyi kendisinde toplayan bir ulus kavramı bu suretle doğdu ve Napoleon'un coşkulu lejyonları vasıtasıyla Avrupa'nın her tarafına yayıldı.

Gerçek yapısı nedeniyle, milliyetçilik, çok geçmeden zalim ve küstah işgalcilere dönüşecek olan Fransız askerleriyle sınırlı kalamazdı. Avrupa'nın dört bir yanındaki yerel yurtseverler, Fransızların ortaya çıkardığı türden milliyetçilik duygularının aynısıyla onlara karşı ayaklandılar. Fransız milliyetçiliğinin bu şekilde yayılması, İspanyol, Alman ve Rus milliyetçiliğine sebep oldu. Alman ve İtalyan birleşmesine rağmen, ondokuzuncu yüzyılın sonuna gelindiğinde, Avrupalıların çoğu, ya kurulmuş bir milliyetçi devlete sahipti, ya da (meselâ Polonya gibi) bunu arzu ediyordu. Almanya'nın Hegeli, İtalya'nın Mazzini gibi düşünürleri, ulusu, insanî (veya belki de ilâhî) gelişmenin en üst düzeyi olarak methediyorlardı.

feodalizm İktidarın kral ile soylular arasında dağıldığı ve dengelendiği siyasî sistem.

mutlakiyet Soyluları bertaraf eden, kraliyet diktatörlüğü.

sekülerleşme Dinin yönetimdeki ve toplumdaki rolünün azaltılması.

Modern devlet ve onun milliyetçiliği, Batı Avrupa'yla sınırlı kalmadı. Genişlemeye şartlanmış olarak, Avrupalılar, Lâtin Amerika'yı, Asya'yı ve Afrika'yı zapt ettiler. Sadece Japonya ve Türkiye Avrupalıların dışında kaldı; Meiji Japonya'sı göz alıcı bir "savunma modernleşmesi" gerçekleştirdi. Avrupalı emperyalistler, milliyetçiliği kendilerine bağlı halklara tanıttılar. Tam bütünleşmeleri ve daha önceden parçalanmış olan bölgeleri yönetmeleri sayesinde, Hindistan'da İngiliz, Çinhindi'nde Fransız ve Endonezya'da Hollandalı, kendilerini hak sahibi, bağımsız olmaya lâyık bir ulus olarak

düşünmelerini "yerliler"e öğretti. Şimdi, neredeyse bütün yerküre, hepsi kendi egemen bağımsızlığına düşkün ve pek çoğu da milliyetçiliğin hareketlendirdiği ulusal devletler tarafından iskân edilmektedir.

Coğrafya

Modern Devleti Yaratın Nedir?

Avrupa, onbirinci yüzyılda (Orta Çağ'ın sonu) hareketlenmeye başlamıştı, ama on dördüncü yüzyılda başlayan Rönesans, sanatta, felsefede, bilimde, ticaretle gelişmeyi hızlandırdı ve Avrupa'nın her yanında nüfusu artırdı. Monarklar, soylular üzerindeki güçlerini artırdıkça ve merkezleştirdikçe, siyasî sistem feodalizmden mutlakiyete doğru dönüştü. On beşinci yüzyılın ortalarından itibaren ise Avrupa bir devrime hazırlanıyordu:

1453 Türkler Konstantinople'in surlarını çatlatmak için topları kullanırlar. Avrupalı monarklar, soyluları kendilerine boyun eğdirmek ve krallıklarını güçlendirmek için çabucak bu yeni silâhi elde ettiler.

1454 Gutenberg taşınabilir harflerle baskı yaptı. Matbaa basımı, bütün diğer süreçleri hızlandırarak ve Lâtincenin yerine yerel dilleri geçirecek, bilginin nüfuz etme oranını artırdı. Basılı materyaller, ulusal başkentin uzakta bulunan illeri yönetmesine yardımcı oldu.

1488 Portekizli Afrika'nın etrafını dolaştı, çok geçmeden ... da onu izledi.

1492 Yeni Dünya gözler önüne seriliyor. Deniz ulaşımı olan ülkeler (İspanya, Portekiz, İngiltere, Fransa, Hollanda), ticaret ve sömürgeleştirmek için

Asya, Afrika ve Amerikalara çullandılar.

1494 İtalyan keşif Luca Pacioli, muhasebeyi icat etti, bu da büyük işleri kontrol etmeyi ve bu suretle büyümeye teşviki mümkün kıldı.

1517 Luther, kendi doksanbeş iddiasını kilise kapısına çiviliyor ve Protestanlığı kuruyor. Çok geçmeden Protestan krallar Roma'dan ayrılıp, İngiltere ve İsveç'te olduğu gibi, kendi ulusal kiliselerini kuruyorlar.

1545 Bu durum, ilki 1545–1555 arasındaki Schmalkaldic Savaşı olan din savaşlarına yol açıyor ve daha sonra da 1618–1648 arasındaki yıkıcı Otuz Yıl Savaşı yapıyor. Bu çatışmalar devlet gücünü artırmış ve sekülerleşmeye götürecek şekilde kilisenin dünyevî gücünü azaltmıştır.

1618–1648 Otuz Yıl Savaşı esnasında devlet yönetimi büyük ölçüde gelişir. Parasızlık çeken, savaş halindeki krallar, güvenilir vergi tabanlarına ve vergi toplayıcılara ihtiyaç duydular. Fransa'da Richelieu, İsveç'te Oxenstierna, bütün bir ülkeyi kontrol edecek ve vergilendirecek modern, akılcı bir yönetim kurdular. Devlet, kralın hane halkı bütçesinden ayrı olarak kendi bütçesini oluşturdu.

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Aşağıda, karşılaştırmalı siyaset alanında sıkça kullanılan kelimeler veya teknik terimlerden bazıları yer almaktadır. Burada, her biri siyasî anlamıyla tanımlanmaktadır. Gerekli yerlerde terimin ilk kez ortaya çıktığı veya en yaygın kullanıldığı ülke belirtilmektedir, ancak bu terimler, çoğunlukla, şu anda dünya çapında kullanılmaktadır.

A & G [R & D] açık Açık Kapı adem-i merkezileşme yayma. Afrika doğumlu Afrika Ulusal Kongresi	Yeni teknolojileri araştırma ve geliştirme [Ar-Ge]. Hükümetin bir yıl içinde, elde ettiğinden fazla para harcaması. ABD'nin Çin'i himaye etme politikası. İdari yetkiyi, ülkenin başkentinden bölgelere, yörelere ya da ekonomik birimlere
Afyon Savaşı savaşı. agitprop [propaganda bürosu]	Çoğu Hollandalı soyundan ve <i>Afrikaanca</i> konuşan, Beyaz Güney Afrikalılar. Eskiden siyahların özgürleşmesinin aracı olan, Güney Afrika'nın en büyük ve en eski partisi. 1839-1842, Britanya'nın Çin'e afyon satmasını sağlamak için yapılan İngiliz-Çin
akifer alt bakan [junior minister] Alt-Sahra altsınıf altyapı	(Sovyetler Birliği) kıskırtma [ajitasyon] ve propagandanın birleşimi; Sovyet Komünist Partisi'nin kitleyi harekete geçiren kolu. Su barındıran yer altı tabakası. Kabine seviyesindekilerin altında yürütme sorumluluğu olan MP. Sahra'nın güneyindeki Afrika. Sürekli olarak dezavantajlı olan halk kesimi. Otoyol, demiryolu, elektrik ve ekonomik büyümenin gerektirdiği diğer temel ihtiyaçlar sistemi.
ambargo anakronizm anarşizm anayasa anayasal monarşi Ancien Régime Anglikan anglofil Anti-Japon Savaşı antiklerik [ruhban karşıtı] antlaşma limanları apparatchik memuru. ara seçim aristokrat aryan	Aleyhinde olunan ülkeye bazı malların satılmaması. Şimdiki zamana uymayan, geçmişe ait bir şey. Bütün klâsik yönetim şekillerini devirmek isteyen radikal ideoloji. Bir ülkenin kurumlarının yazılı örgütlenmesi. Sınırlı yetkilere sahip kral. Fransızcada eski rejim, İngiltere kilisesi, ABD'de piskoposluk. İngiltere'yi ve İngilizleri seven kişi. Çin'de, 1937-1945 arasındaki İkinci Dünya Savaşı'na Çinlilerin verdiği isim. Roma Katolik kilisesini siyasetin dışına çıkarmaktan yana olan. Avrupalı güçler tarafından yönetilen Çin kıyı bölgeleri. "Sistemin adamı", Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin [CPSU] tam günlük
asilzade aşırı çok-partililik	Parlamento'daki boş sandalye için yapılan, dönem ortasındaki seçim. Miras yoluyla soylu tabakadan olan kişi. (İran) İran'ın eski Farsçadaki adı; Nazilerce, beyaz ırkın sözde üstün kolu olarak kullanılmıştır. Şövalyelikten daha üst mertebede olan, bir İngiliz Lord veya Leydisi. Parlamento'da çok fazla parti olması.

aşırı likidite	Piyasada çok fazla nakit bulunması.
Autobahn [Otoban]	ABD'deki eyaletler arasındakine benzer, Alman ekspres otoyolu.
Avam Kamarası	(Britanya) Parlamento'nun halk tarafından seçilmiş ama daha önemli, alt meclisi.
Avro-coşkulu	AB'yi seven ve güçlenmesini isteyen.
Avrokomünizm	Stalinizmden demokrasi yönünde uzaklaşan İtalyan Komünistlerinin 1970'lerdeki hareketi.
Avro-şüpheci	Ulusal egemenlik pahasına AB'nin güçlenmesini istemeyen.
Avrupa Birliği (EU)	Avrupa devletlerinin çoğunun oluşturduğu yarı federasyon; 1957'de <i>Ortak Pazar</i> olarak başlamıştır.
Avrupa Merkez Bankası	Euro bölgesinde faiz oranlarını, para arzını ve enflasyonu denetleyen kurum.
Aydınlanma	Akıl ve hoşgörüyü savunan, 18. Yüzyıl felsefe hareketi.
ayetullah	"Tanrı'nın delili", Şia'nın üst düzey dini lideri.
azalan oranlı vergi	Yoksula göre zengin üzerinde daha hafif olan vergi.
baccalauréat	Fransızların liseyi bitirme sınavları.
bağımlılık teorisi	Zengin ülkelerin, servetlerini emerek Üçüncü Dünya ülkelerini yoksul bıraktıkları şeklindeki radikal teori.
bakan	Hükümetin herhangi bir ana kolunun (bakanlık) başı.
bakan yardımcısı	Bir Japonya bakanlığındaki en üst düzey bürokrat.
bakiye devlet	Bir ülkenin, parçalanmadan sonra elde kalan kısmı.
baraj şartı	Partinin bir sandalye kazanması için alması gereken minimum yüzde.
baskı	Güç kullanarak yönetmek.
baskın seçim	Plânlı olarak önce ve kısa bir süre kala ilân edilen seçim.
Bastille	1789'da, basılmasıyla Fransız Devrimi'nin başladığı, eski ve bugün neredeyse kullanılmayan Paris hapishanesi.
başbakan	Parlamentar sistemlerde hükümetin başı.
başkan	İlle de güçlü olması gerekmeyen, seçilmiş devlet başkanı.
başkanlık sistemi	Güçlü bir başkanın doğrudan ve parlamentodan ayrı olarak seçildiği ve parlamento tarafından indirilemediği siyasi sistem.
Batıcılar	Batı'nın taklit edilmesini isteyen, 19. Yüzyıl Rusları.
bebek ölüm oranı	Canlı doğmuş bebeklerin ilk yıl içinde, binde olarak ölüm oranı; ülke sağlık durumunun standart ölçüsü.
Beida	Çin'in en iyisi olan, Pekin Üniversitesi'nin kısa adı.
beklenen tepkiler kuralı	Friedrich'in, politikacıların hamlelerini, halkın nasıl tepki vereceği beklentisiyle plânladıklarına ilişkin teorisi.
belle époque	"Güzel dönem", 1900ler dolayındaki Fransa.
benzemezlik	Bir örneğin bir başka örnek için zayıf bir model olduğunu gösterme.
benzerlik kurma	Bir örneği bir diğeri için model olarak alma.
Berlin Cumhuriyeti	Başkentini Berlin olduğu, yeniden birleşmiş Almanya.
Berlin hava köprüsü	1948-1949 arasında Batı Berlin'e havadan ABD-İngiliz yardımı.
Beş Yıllık Plânlar	1928'de başlayan, Stalin'in Sovyetler Birliği'ni zorla sanayileştirmesi.
Beşinci Cumhuriyet	1958'de başlayıp hâlen süren ve De Gaulle tarafından icat edilen Fransız rejimi.
Big Mac İndeksi	Çok bilinen bir hamburgerin dünya fiyatlarını karşılaştırarak, satınalma gücü paritesinin çok çabuk tahmin edilmesi.
bir meclisli [unicameral]	Sadece bir kamarası [meclisi] olan parlamento.
birim işgücü maliyeti	Aynı ürünün farklı ülkelerde üretiminin mâl oluş değerleri.
birim vetosu	Bir unsurun yasaları veya değişiklikleri engelleyebilmesi.
birinci-mertebe idarî taksimat	Fransa'daki iller gibi, ülkelerin içindeki ana bölgesel birimler.
birleştirme	Farklı bölgelerdeki ulusları bir araya getirme süreci.
birlik [hükümeti]	Bütün büyük partilere kabine görevi vererek yürütmeye siyasi iktidarın paylaşılması.
blog	"web log"dan; İnternet'te kendiliklerinden yayımlanan görüşler ve yorumlar.
blok	Gruplaşma ya da ittifak.
Bolşevik	Rusçada "çoğunluk"; Sovyet Komünist Partisi'nin ilk adı.
Bonn Cumhuriyeti	1949-1990 arasında, başkenti Bonn olan Batı Almanya.
bonyad	(İran) İran ekonomisinin sektörlerinin mülkiyetini ve yönetimini elinde tutan İslâmî
vakıf.	
borcu silmek	Borç verenin, <i>ifa edilmeyen borcun</i> hiçbir zaman ödenmeyeceğini kabul etmesi.
borç	Hükümet bütçe açıklarının yıllar içindeki toplam miktarı.

Bourbon	Devrim'den önceki Fransız hanedanı.
Bourbon Sarayı	Fransız Milli Meclisi'nin Paris'teki binası.
Boxer	1900'de, Çin'de, yabancı karşıtı büyük isyan.
böl ve yönet	Uyrukları birbirleri aleyhine yerleştirmeye dayalı, Roma ve İngiliz emperyal yönetim metodu.
bölge dışılık	Sömürgelerde, Avrupalıların kendi yasalarına ve mahkemelerine sahip olma
ayrıcılığı.	
bölgecilik	Bölgesel özerkliğe ve farklılığa vurgu yapan siyasi hareket.
bölgesel milliyetçilik	Merkeze uzak bazı bölgelerdeki bağımsızlıkçı ve ayrılıkçı hareketler.
bölgesel yönetim	Bölgeye, kendi kendisini yönetmesi için bir miktar özerklik verilmesi.
bölünmüş ülke	Huntington'un teorisine göre, iki uygarlığa bölünmüş bir ülke.
Bronz Çağı	Metal işlemenin ve şehirleşmenin başlaması.
Budizm	Meditasyon ve arzulara gem vurma yoluyla aydınlanmayı arayan Asya dini.
buharlaştırabilir	Kısa zamanda yükselen ve düşen.
Bundesrat	Sözlük anlamıyla federal konsey; Alman parlamentosunun eyaletleri temsil eden üst meclisi.
burjuva	Orta sınıftan kimse (Fransızcada "boozh-wah" diye telâffuz edilir).
burjuvazi	Fransızcada orta sınıf; sıfat hâli <i>burjuvadır</i> .
bürokrasi	Kamu hizmeti; katı, hiyerarşik yönetimi ifade eder.
bürokratikleştirilmiş	Yoğun ölçüde devlet memurları tarafından kontrol edilen.
Büyük Doğu Asya Ortak Refah Alanı	Tokyo'nun İkinci Dünya Savaşı'ndaki propagandasına göre Asya'nın Japonya tarafından yönetilmesi.
Büyük İleriye Sıçrama	Çin'in, 1950–1960 arasında, bir gecede sanayileşme konusundaki başarısız çabası.
büyük koalisyon	En büyük partilerin, sadece küçük partileri muhalefette bırakarak oluşturdukları
hükümet.	
Büyük Tasfiye	1936-1938 arasında, Stalin'in küçükük bir sadakatsizlik şüphesiyle binlerce Komünist Parti üyesini öldürmesi.
camii	Müslümanların ibadet evi.
cari hesap dengesi	Bir ülkenin ihracatı ile ithalatı arasındaki fark.
caudillo	Özellikle devlet yönetimini ele geçirmiş, askeri şef ya da diktatör.
cihad	Arapçada "mücadele"; ayrıca Müslümanların kutsal savaşı.
cihatçı	<i>cihad</i> (kutsal savaş) kelimesinden; Müslüman kutsal savaşçı.
Cizvit [Jesuit]	İsa [Jesus] Topluluğu; Bir zamanlar özellikle Asyalılara din değiştirtmede faal olan Katolik dini tarikat.
Comecon	Lâğvedilmiş olan, Komünist ülkeler ticaret örgütü.
Commonwealth	<i>Cumhuriyet</i> .
Constantinople	1453'te Türkler tarafından fethedilen, Bizans'ın başkenti.
Cortes	İspanya parlamentosu.
CPSU	Sovyetler Birliği Komünist Partisi.
creole	Yeni Dünya'da doğmuş İspanyol.
CRS	Cumhuriyetçi Güvenlik Birlikleri, Fransız paramiliter polisi.
cumhuriyet	Bir krallın yönetmediği ülke. Ayrıca, Komünist federal sistemlerin ve şu anda Rusya'nın idari bölümü.
cumhuriyetçi	Başlangıçtaki anlamıyla, monarşiden kurtulma yanlısı.
cunta	(İspanyolca "khun-ta" olarak telâffuz edilir) Askeri darbe için uğraşan grup.
çapraz-kesim bölünmeler	Toplumda grup bağlılıklarını üst üste çakıştıran çoklu bölünmeler.
Çar [Tsar]	"Sezar"dan gelir; Rus imparatoru. Kimi zaman eski Lehçe tarzında <i>çar</i> olarak da telâffuz edilir.
çevre	Ülkenin uzakta bulunan bölgeleri.
çevrecilik	Çevreye yönelik endüstriyel, kimyasal ve nükleer tehlikeleri dile getiren siyasi
hareket.	
çıkarcı grubu	Lehte politikalar elde etmeyi amaçlayan ortaklık.
çift tepeli [bimodal]	Çift tepeli dağılım.
Çinhindi Savaşı	1946–1954 yıllarında, Fransızlar ile Komünist Viet Minh arasındaki Birinci Vietnam Savaşı.
çoğulcu durgunluk	Kontrol dışı çıkar gruplarının kanal tıkayıcı kütük politikası ürettiği yönündeki Beer
tezi.	

çoğulculuk çoğunlukçu	Sosyal grupların birbirleriyle ve devletle özerk biçimde etkileşmesi. İngiltere ve ABD'de olduğu gibi, parlamentoda bir partinin egemenliğini özendiren seçim sistemi.
çok amaçlı okul çok-kültürlülük çok-partili çokuluslu çökmüş devlet 9. Madde daimi sekreter [müsteşar]	ABD'deki liseye eşdeğer, devletçe sübvansede edilen İngiliz orta dereceli okulu. Bir ülke içindeki farklı dillerin ve geleneklerin korunması. Rekabet eden üç ya da daha fazla partinin olduğu sistem. Farklı ulusal duygulara sahip, çeşitli halklardan oluşan ülke. Egemenliğin çökmesi, aslında ulusal yönetim gücünün olmaması. Japon Anayasası'ndaki savaşa hayır maddesi. Kâğıt üstünde bakandan sonra gelen ve bir bakanlığı yöneten, en yüksek devlet memuru.
daimyo Daoizm	Feodal Japon yerel lordu. (Dao, yani "yol" kelimesinden) Köken itibarıyla doğaya dayanan eski Çinli dini; önceleri <i>Taoizm</i> olarak ifade edilirdi.
darbe Dayanışma dazlaklar	İktidarın, genellikle ordu subayları tarafından yasadışı olarak ele geçirilmesi. 1989'da Komünist rejimi deviren, devasa Polonya işçi sendikası. Tıraş edilmiş başları ve yarı-askeri kıyafetleriyle, ilk önce İngiltere'de ortaya çıkan, ırkçı gençlik.
de facto De Gaulle'çülük	Resmi olarak ifade edilmese de fiiliyatta olan şey. Fransa'yı istikrarlı, birleşmiş, zengin, güçlü ve bağımsız kılmayı amaçlayan De Gaulle politikaları.
dedazo deflasyon değişken dekolonizasyon demagog demir üçgen	(<i>dedo</i> , yani parmaktan) Üst düzey bir görev için birini parmakla gösterme. Enflasyonun tersi olarak, fiyatlardaki yekûn azalma. Diğer faktörlerle ilişkili ve onları değiştiren faktör. Sömürgelere bağımsızlık verilmesi. İmkânsız vaatlerle oy kazanan çıkarıcı politikacı. Politikacıların, bürokratların ve iş dünyasının aralarındaki para akışını artırmak için birbirlerine kenetlenmeleri.
demografi demokrasi	Nüfus artışı araştırması. Kitle katılımını, rekabetçi seçimleri, insan ve vatandaşlık haklarını içeren siyasi sistem.
département	(Departman) İngiltere'deki ilin eşdeğeri olan, Fransa'nın birinci-mertebe idarî birimi.
depolitizasyon deregülasyon Deutsche Mark (DM) devalüe devlet devlet başkanı	Siyasî katılımın azalması ya da siyasî meselelerin tarafsız idarî sorunlara dönüşmesi. Sanayi üzerindeki devlet düzenlemelerinin kalkması. 1948-2002 yılları arasındaki Alman parası. Bir paranın diğer paralara göre değerinin aşağıya düşürülmesi (<i>revalüenin zıddı</i>). Ülkenin kurumsal ya da idarî unsuru. Normalde siyasî çekişmenin üstünde kalan, monark ya da başkan tarzındaki sembolik ulusal lider.
Devlet Duma'sı devlet mülkiyetli girişimler (DMGler) devlet öncülüğünde modernleşme devletçilik devrim Diet diplomatik tanıma doğa devleti doğrudan demokrasi	Rusya parlamentosunun alt meclisi. Çoğu eski ve zarar eden, Çin devletinin sahibi olduğu firmalar. Değişim ve büyümeye, devletin zorlaması. Güçlü bir devletin her şeyi, özellikle de büyük sanayileri işletmesi gerektiği fikri. Rejimin aniden ve tamamen yıkılması. Japonya'nın ve Finlandiya'nunki gibi bazı parlamentoların adı. Bir devletin diğer bir devlete resmî temasını ilân etmesi. Uygarlıktan önceki insanlar. Yurttaşların, seçilmiş temsilcilerini baypas ederek, birçok meselede kendilerinin oy kullandığı demokrasi.
doğrudan yabancı yatırımı doğurganlık oranı dolaylı hükmetme Dolchstoss Dördüncü Cumhuriyet Dört Kaplan Dörtler Çetesi	Yabancı firmaların başka ülkelerde işletmeler kurması. Ortalama bir kadının hayatı boyunca doğurduğu çocuk sayısı. Hanedandan yerli yöneticiler aracılığıyla yürütülen İngiliz sömürge idaresi. Almancada "arkadan bıçaklanma"nın karşılığı. 1946-1958 arası Fransız rejimi. Güney Kore, Tayvan, Hong Kong ve Singapur. 1976'da tutuklanan, Mao'nun aşırı radikal yardımcıları.

dövücülük	İddia edilen haksız ticaret uygulamaları sebebiyle bir başka ülkeyi eleştirmek.
Dreyfus Meselesi	19. Yüzyıl sonunda, bir Yahudi subayın sözde vatana ihaneti üzerine açılan dava; Fransa'yı fena hâlde bölmüştür.
Duma	Rusya'nın ulusal parlamentosu.
durgunluk [resesyon]	GSYİH düşüşüyle kendini gösteren, ekonominin küçülmesi.
Dünya Ticaret Örgütü	Kendilerini ticarete ve yatırıma açmış, 120'den fazla üye; yarı-adli yetkileri vardır.
dünyevî	Bu dünyaya ait, manevinin zıddı.
düz-çizgisel	Düz olarak ve daima ileriye doğru gidiş.
Ecole Nationale d'Administration	(ENA) Fransa'nın üst düzey bürokratlarının yetiştiği okul.
egemenlik	Belli bir arazi parçası üzerinde hukuken son söz; kendi bölgenizdeki patron.
egemen-parti sistemi	Bir tek partinin bütün diğerlerinden çok daha güçlü olduğu ve çok uzun zaman işbaşında kaldığı sistem.
eğilim	Fransa'da, genellikle sol ya da sağ partiler yanında olma.
Eire	İrlanda Cumhuriyeti.
ejido	Köylerin ortaklaşa sahip olduğu toprak.
Ekâbir [ileri gelenler]	[the Establishment] Yarı şaka olarak, İngiliz siyasetinde girişken sosyal elitin sözde tekeli.
ekilebilir	Tarım elverişli.
Ekim Devrimi	1917'de, Bolşeviklerin Rusya'da iktidarı ele geçirmeleri.
eklektik	Değişik kaynaklardan alınan.
eksklav	Anavatandan ayrılmış ülke parçası.
el pençe divan	(Çin) Sözlük anlamıyla başını yere eğmek; birine secde etmek.
elitler	Üst düzey ve en etkili halk.
Elysée	ABD'deki Beyaz Saray'ın eşdeğeri olan, Paris'teki başkanlık sarayı.
emekçi [işçi] sınıfı	Genel olarak daha az gelir ve eğitime sahip ve saat başına ücret alanlar.
emperyalizm	Güçlü ülkelerin diğerlerini sömürgeye dönüştürmesi.
endemik	Süreğen ve galiba kalıcı sorun.
enflasyon	Neredeyse bütün fiyatlardaki sistemli yükseliş.
engelleme	ABD'nin, Soğuk Savaş döneminde komünizmin yayılmasını önleme siyaseti.
engellenmiş toplum	Çıkar gruplarının büyük, zorunlu değişimi engellediği toplum.
enryo	(Japonya) Küstah olmama, çok fazla istememe, soru sormama.
entelijansiya	(İtalyancadan alınma) Rusçada "eğitilmiş sınıf".
eski arkadaş	Kamu okulundan tanıştığınız bir kimse.
Estates-General	Eski ve kullanılmamış Fransız Parlamentosu.
eşitlikçi	Kendini eşitliğe adanmış.
Eşitlikçiler	İngiliz İç Savaşı esnasında eşitlik ve "bir adam, bir oy" talebinde bulunan radikaller.
eşitlikçilik	İnsanları gelir, siyasi güç veya hayat fırsatları yönünden daha eşit kılmayı amaçlayan politika; solcu bir siyasi bakış açısı.
eşitsizlik	Bireyler arasında, servet, gelir, sosyal statü veya siyasi güç farklarının derecesi.
étatisme	(Fransızca "devletçilik") Ulusal ekonominin büyük sektörlerinde devlet mülkiyeti.
etki alanı	Bir büyük gücün kontrolü altındaki yarı sömürge bölgesi.
etkilenme	Tek tek bireylerin siyasi sisteme düşkünlük duyguları.
etkin	Bagehot'ın adlandırmasında, etkili olan siyasi görevler.
etnisite	Bir gruptan diğerine değişen kültürel özellikler.
euro	(sembolü: €) 2002'den beri Batı Avrupa'nın büyük bölümünün parası; son zamanlardaki değeri 1 \$ civarındadır.
falcılık	Yapıların konumlandırılışının ilâhî olarak düzeltilmesi.
Faydacı [Utilitarian]	Maddî getirileri artıran; "faydalı".
Federal Almanya Cumhuriyeti	Önceleri Batı Almanya'nın, şimdi ise bütün Almanya'nın adı.
Federal Anayasa Mahkemesi	ABD Yüksek Mahkemesi'ne eşdeğer, Almanya'nın en üst mahkemesi.
federalizm	Oluşturucu bölgelerin büyük ölçüde özerkliğe sahip olduğu sistem.
feodalizm	İktidarın kral ile soylular arasında dağıldığı ve dengelendiği siyasi sistem.
fetva	İslâm hukukçuları tarafından verilen hüküm.
flaş parti	Hızlı biçimde yükselen ve düşen parti.
FPTP	"First Past The Post"un ["Bitiş çizgisini ilk geçen kazanır"] kısaltılmışı; "tek üyeli bölgede en çok oyu alan kazanır" demenin kısa yoludur.
frankofob	Fransa'dan ve Fransızlardan hoşlanmayan kimse.

Fransız Devrimi	1789'da halk tarafından kralın devrilmesi.
gaiatsu	Japoncada dış baskı.
gaijin	Japoncada yabancı
Gastarbeiter	"Mısafır işçiler", Almanya'ya gelmesine izin verilen geçici işgücü.
gayrı-dürüstlük faktörü	Halkın görevdeki politikacılara ilişkin algılaması.
geleneksel Tory	<i>Thatcher</i> olmayan, ılımlı veya merkezci Muhafazakâr.
genel irade	Bütün toplumun istediği şey anlamındaki, Rousseau teorisi.
genel merkez	İngiliz siyasi partilerinin Londra'daki merkez büroları.
genel seçim	Britanya'da, MP seçimi için ülke çapında oy verme.
genelleme	Tekrarlanan örnekler ve modeller bulma.
gensek	"Genel Sekreter" in Rusçadaki kısaltması; güçlü CPSU başkanı.
gerici	Geriye, eski usullere gitmeyi isteyen, aşırı muhafazakâr.
geriye sıçrama etkisi	Eğilimlerin ve değerlerin geriye dönme eğilimi.
gerontokrasi	Yaşlıların yönetimi.
gerrymander	Seçim bölgesi sınırlarını bir partinin lehine olacak şekilde çizmek.
gezinti parası	Politikacıların oy satın almak için ödedikleri küçükçe bir miktar para.
Gini İndeksi	0 rakamı tam eşit anlamına gelmek üzere, gelir eşitsizliğinin ölçüsü.
girdi-çıkıtı tablosu	Bütün ülke ekonomisinin hesap çizelgesi.
girişimcilik [entrepreneurial]	Kendi işini kurmak.
glasnost	Gorbaçov'un medyaya açık olma politikası.
Gleichschaltung	Alman ekonomisi üzerindeki Nazi kontrolü.
Gosplan	Sovyet merkezî ekonomik plânlama bürosu.
göç alma [immigration]	Bir ülkenin dışarıdan göçmen kabul etmesi.
göç verme [emigration]	Bir ülkenin dışarıya göçmen göndermesi.
gölge şogun	En baskın hizbin, Japonya'nın başbakanını atayan ve kontrolü altında bulunduran liderinin gayri resmîyetteki lâkabı.
grande école	Fransızcada "ünlü okul"; elit, uzmanlaşmış yüksek eğitim kurumu.
Grands Corps	Üst düzey Fransız bürokratlar.
gringo	(İspanyolcada "anlaşılmayan konuşma"dan gelir) Aşağılayıcı anlamda yabancı, özellikle de <i>norteamericano</i> .
Grundgesetz	Temel Yasa, Almanya'nın anayasası.
GSYİH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla; bir ülkede bir yıl içinde üretilen mal ve hizmetlerin toplam miktarı.
guanxi	Çince de irtibatlar, bağlantılar.
Gulag	Sovyet merkezî hapisaneleri yönetimi.
Guomindang	1949'da anavatanından kovulmuş olan Çin Milliyetçi partisi; eskiden Kuomintang olarak telâffuz edilir ve KMT biçiminde kısaltılırdı.
güçler kaynaşması	ABD'deki güçler ayrılığının tersine, parlamenter sistemlerde yürütme ve yasama erklerinin birleşmesi.
güdümcü	Sanayiye yöneten, Fransız <i>devletçiliği</i> ne sıkı sıkıya bağlı bürokratlar.
güdümlü kapitalizm	Japonya'da olduğu gibi, Devletin ekonomiyi mülkiyetinde bulundurmayıp, onu denetlemesi.
günah keçisi yapma	Siyasî ya da ekonomik sistemin hastalıkları yüzünden haksız yere kişileri veya grupları suçlamak.
Güney Amerika	Panama'nın güneyindeki kıta.
güvensizlik oylaması	Mevcut kabineyi düşürmek için yapılan parlamento oylaması.
güvensizlik oyu	Parlamento'da kabineyi devirme oyu.
Habsburg	Bir zamanlar Avusturya-Macaristan, İspanya, Lâtin Amerika ve Hollanda'ya da sahip olmuş, çok önemli, Katolik bir hanedan.
hac	Müslümanların Mekke'yi ziyareti.
hacienda	İspanyol sahipleriyle (<i>hacendado</i>) Kızılderili kölelerin büyük ülke arazisi.
Hainan	Çin'in en güneyindeki büyük bir ada ili.
hakediş	Sosyal Güvenlik gibi, yurttaşların otomatikman hak kazandıkları harcama
programları.	
Halk Cephesi	1930'larda Fransa ve İspanya'daki, bütün solcu ve liberal partilerin oluşturduğu koalisyon hükümeti.
Han	Çin'in ilk ve en büyük halkı.

hanedan döngüsü	(Çin) Bir imparatorluk ailesinin doğuşu, olgunlaşması ve düşüşü.
hegemonya	En üstün ya da emreden güç olmak.
Helsinki Nihai Senedi	Avrupa'nın sınırlarını kalıcı kılan, 1975 tarihli mutabakat.
heretik	Bir dinden ayrılan kişi.
hilâfet	İslâmi hanedan.
himayecilik	Yerli üreticilere yardım etmek için, gümrük vergileri ve düzenlemelerle ithal mallarını içeriye sokmamak.
hiperenflasyon	Ayda yüzde 50'den fazla olacak kadar, çok yüksek enflasyon.
hizbullah	"Tanrı yandaşı", fanatik İslâmcılık taraftarı.
hizip	Parti içinde parti.
hizipçi	Çekişen <i>hiziplere</i> parçalanma eğiliminde olan.
holiganizm	Şiddet ve tahripkâr davranışlar.
Holocaust	İkinci Dünya Savaşı sırasında, Nazilerin Avrupalı Yahudilere uyguladıkları soykırım.
Huguenotlar	Fransız Protestanlar.
hükümet	Amerikalıların "yönetim" dedikleri, belli bir kabine.
hükümet başkanı	Günlük siyasi meselelerle meşgul olan, başbakan veya devlet başkanı düzeyinde, ülkenin en üst siyasi yöneticisi; kimi zaman hükümetin başı olarak da adlandırılır.
Hür Fransız	De Gaulle'ün sürgündeki İkinci Dünya Savaşı hükümeti.
hypermarché	"Hipermarket" in Fransızca karşılığı olarak, her şeyi satan dev mağaza.
IMF	Uluslararası Para Fonu; ekonomik istikrarı artırmak üzere borç verir.
ıslaklar	Thatcher'ın deyimiyle, kendi militan <i>neoliberalizmini</i> uygulama konusunda çok korkak Toryler.
iç [bölge]	Devletin doğduğu bölge.
içişleri bakanlığı	Avrupa'da, ülke içi güvenlik ve ulusal polis teşkilâtından sorumlu bakanlık.
ideal-tip	Sosyal özellikleri bir tek örnek içinde toplayan.
ideoloji	Toplumun geliştirmeye yönelik inanç sistemi.
ifa edilmeyen borç	Geri ödenmeyen borç.
ihtisas komisyonu	Bir bakanlığın üzerine odaklanan, uzmanlaşmış Avam Kamarası komisyonu.
iki meclisli [bicameral]	İki kamaraya [meclis] sahip yasama organı.
iki yönlü muhalefet	Her iki taraftan da çökertilmeye çalışılan merkezci partiler ya da hükümetler.
iki-artı partili sistem	İki büyük parti ve muhtelif sayıda küçük partiler.
iktidar	A'nın B'ye kendi isteklerini yaptırabilmesi.
iktidar değişikliği	Bir partinin seçimler yoluyla bir diğer parti tarafından iktidardan devrilmesi.
immobilizm	Hükümetin büyük sorunları çözmedeki yeteneksizliği.
İngiliz Sanayi Konfederasyonu	En büyük İngiliz İşadamları derneği.
insan sermayesi	Bir ulusun işgücünün eğitim, beceri ve coşkusu.
insan-arazi oranı	Kişi başına ne kadar <i>ekilebilir</i> arazi olduğu.
inş edilmiş	Kasıtlı olarak oluşturulmuş ama büyük ölçüde doğal kabul edilen.
iradecilik	İnsan iradesinin dünyayı değiştirebileceğine olan inanç.
İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA)	Bütün İrlanda'yı birleştirmeye çalışan, İngiliz karşıtı teröristler.
İslâm	[Hz.] Muhammed tarafından kurulan din.
İslâmcı	İslâm'ı siyasi bir tarzda kullanan kişi.
İslâmcılık	İslâm'ın siyasi ideoloji hâline dönüşmesi.
İşçi Sendikaları Kongresi	TUC; İngiliz emek federasyonu, ABD'deki AFL-CIO'nun eşdeğeri.
işgücü esneksizlikleri	İşçilerin işe girme veya iş değiştirme konusundaki gönülsüzlükleri.
itaatkâr	Sosyal bakımdan üstün olanların liderliğini kabul eden.
-izm	İdeoloji belirten sonek.
Jakobenler	Devrim Fransası'ndaki radikal dernekler.
jenosit	Bütün bir halkın öldürülmesi.
jeopolitik	Coğrafyanın siyaset üzerindeki etkisi ve coğrafyanın stratejik amaçlarla kullanılması.
Junker	(<i>jung Herren</i> , yani genç centilmenden gelir ve "yunker" diye telâffuz edilir) Prusya soylusu.
jus sanguinis	Lâtincede "kan hakkı"; soya dayanan yurttaşlık.
jus soli	Lâtincede "toprak hakkı"; ülkede doğanlara verilen yurttaşlık.
Jusolar	"Genç Sosyalistler" in kısaltması; SPD'nin radikal, genç kanadı.
kabine	Devletin yürütme organlarının başı olan bakanlar grubu; Avrupa'da hükümetle eş anlamlıdır.

kadro	Fransızca “çatı”nın karşılığı; Aşyalı Komünistler, yerel Parti lideri karşılığı olarak kullanılmaktadırlar.
Kafkasya	Karadeniz ile Hazar Denizi arasındaki dağlık bölge.
kalkınmacılık	1960’ların başlarındaki, Üçüncü Dünya ülkelerini kalkındırabileceğimize ilişkin
teori.	
kamu maliyesi	Bir devletin kasasına ne koyduğu, ne harcadığı ve aradaki farkı nasıl karşıladığı.
kamu okulu	Britanya’da, ABD’deki özel kolejlerin eşdeğeri olan özel, yatılı okul.
kamu şirketi	Tümüyle veya kısmen devletin mülkiyetinde bulunan, özel amaçlı ekonomik birim.
kanun	Genellikle özel bir sorun için çıkarılan, sıradan yasa.
kararlı hâl [steady-state]	Küçük değişikliklerle kendisini koruyan sistem.
karayla çevrili	Deniz kıyısı olmayan ülke.
karışık monarşi	Kralın soylular tarafından dengelenmesi.
karışık-üyeli	Tek-üyeli bölge ile nispi temsil sistemini birleştiren seçim sistemi.
karizma	(“kar-izma” diye telâffuz edilir; Yunancada yetenek karşılığı) siyasi cezbetme
yeteneği.	
karoshi	(Japonya) Aşırı çalışma sebebiyle ölüm.
karşı kültür	1960’larda olduğu gibi, geleneksel değerlerin reddedilmesi.
karşıt [antithetical]	Birbirlerine zıt fikirler.
Kartezyen	Fransız filozof René Descartes’tan sonra, ampirik atf olmaksızın, sadece saf akla dayanan felsefi analiz.
kasaba sakini [burgher]	İlk anlamı kasabada ikamet eden demekti; genişleyerek orta sınıf, yani Fransızcadaki <i>bourjuva</i> oldu.
kast	Miras yoluyla üyesi olunan sosyal katman ya da grup.
katılım	Yurttaşların, oy verme, partiye veya adaya yardım etme ya da görevlilerle temas kurma gibi yollarla siyasete dâhil olmaları.
katılım [oranı]	Bir seçimde oy kullanılabilir olanların yüzdesi.
katma değer vergisi	Avrupa’nın her yerinde uygulanan, kapsamlı, üstü örtülü ulusal satış vergisi.
kayıtdışı ekonomi	Vergi ve düzenlemelerden kurtulmak için yapılan tezgâh-altı işlemler.
Kayzer	Almancada Sezar karşılığı; imparator.
keiretsu	(Japonya) Sanayi şirketler grubu, savaş öncesindeki <i>zaibatsunun</i> yeni adı.
Keltler	Avrupa’nın Roma öncesi yerleşimcileri.
kemer sıkma	Hükümet harcamalarını düşük tutma.
Kempeitai	İkinci Dünya Savaşı öncesi ve esnasında, Japonya’nın ordu tarafından yönetilen güvenlik polisi.
kentleşme	Nüfusun kırsal kesimden kente kayması.
kıdsensiz parlamento üyesi	(Britanya) Yürütme sorumluluğu olmayan, sıradan MP.
kınama	Yasamanın oyuyla yürütmenin kınanması.
Kıta	Avrupa anakarası için kullanılan ve onun bir parçası olmadıklarına delâlet eden İngiliz terimi.
Kızıl Muhafızlar	<i>Kültür Devrimi</i> sırasında, Çin’i altüst eden radikal Maocu gençlik.
kızıl-kahverengi	Komünistler ile Faşistlerin muhtemel bir birleşmesini anlatır; kahverengi, Hitler’ın kahverengi kazaklılarını simgelemektedir.
kibarlık	Siyasette, makul ölçüde iyi bir tarzı muhafaza etmek.
kilise hukuku	Roma Katolik kilisesinin iç yasalari.
kilitleme	ABD’de, yürütme ve yasamanın özellikle de karşıt taraflarda olduklarında birbirlerini engelleme eğilimleri.
kimlik	İnsanların, milliyet, etnik grup, bölge ya da partileriyle ayırt edilmeleri.
kiniklik	Güvenmeme; siyasi sistemin yanlış ve ahlâksız olduğu inancı.
Kiril	Doğu Slav dillerinin Grek esaslı alfabesi.
kişi başına	Refahın yaklaşık seviyesini verecek şekilde, GSYİH’nın nüfusa bölünmesi.
kişilik kültürü	Kendisine tapınılan diktatör.
kişilik kültürü	Sözgelimi Stalin ve Mao gibi siyasi liderlere aşırı övgü ve tapınma.
kişotik [quixotic]	(Don Kişot’tan) [Don Quixote] Yanlış hedeflere ulaşmak için romantik, gerçekçi olmayan çabalar.
kitle	Yurttaşların çoğunluğu, <i>elit</i> olmayan herkes.
kitle hattı	Mao’nun Çin için devrim teorisi.
kleptokrasi	Hırsızların yönetimi.

lientalizm	Hükümetin, desteklerini sağlamak üzere gruplardan yana olması.
koalisyon	Hükümeti kurmak için yapılan çok partili ittifak.
komisyon	Bir mukavele için devlet yetkililerine yapılan ödeme.
kompartımanlaşma	Problemlerin zihinde birbirinden ayrılması ve izole edilmesi.
Komsomol	(Sovyetler Birliği) Komünist gençlik örgütü.
komünizm	Marx'ın ekonomik teorilerinin Lenin'in örgütlemesiyle birleşmesi.
Komünintern	Komünist Enternasyonal; Moskova'nın kontrolü altındaki dünyanın Komünist partileri.
Konfüçyanizm	Aile, hiyerarşi ve törelere dayanan, Çin kökenli, sosyal ve siyasi istikrar felsefesi.
konsensüs	Bütün oluşturuçu gruplar arasında mutabakat.
kontrol dışı sistem	Kaynaklarını daha fazla kaynak biriktirmek için kullanan etkili insanlar.
Kore Savaşı	Kuzey ve Güney Kore, ABD ve Çin kuvvetlerinin girdiği, 1950–1953 çatışması.
korporatizm	Mussolini'nin icadı olan, sanayi sektörleri tarafından temsil edilme.
koruyucu gümrük vergileri	İç piyasa ürünlerinin ucuzlamasını önlemek üzere ithal mallar üzerine konan vergi.
kral naipliği	Kral ergen oluncaya kadar devleti yöneten konsey.
Kralcılar	İngiliz İç Savaşı'nda kralı destekleyenler.
Kremlin	Moskova kalesi, Rus devletinin merkezi.
Kremlinoloji	Komünist rejimleri analiz etmek üzere personel değişikliklerinin kaydedilmesi.
kulaklar	(Sovyetler Birliği) Stalin'in çiftliklerin kolektifleştirilmesi uygulamasının bir parçası olarak öldürülmeleri emrini verdiği, zengin köylü sınıfı.
Kulturkampf	Özellikle Bismarck'ın Katolik Kilisesi ile olan kültür mücadelesi.
Kuran	Müslümanların kutsal kitabı.
kurular	Thatcher'ın deyimiyle, kendi <i>neoliberal</i> vizyonunu paylaşan Toryler.
kurum	Tesis edilmiş kurallar ve güç ilişkileri.
kuruma	Buharlaşarak kuru hâle gelme.
kurumsallaştırma	Siyasi ilişkiyi kalıcı kılma.
kutuplaşmış çoğulculuk	Küçük bir merkezle birlikte iki radikal blok ortaya çıkararak, sağlıksız bir çok-partili sistem.
Kuzey Kafkasya	Çeçenistan'ı da içine alan, Gürcistan ile Azerbaycan'ın kuzeyindeki dağlık bölge.
küçük burjuva	Küçük esnaf.
Küçük Düşme Yüzyılı	Çin'in, ilk Afyon Savaşı'ndan Komünist zafere kadar, 1839–1949 yıllarını kapsayan, emperyalistler tarafından egemenlik altına alındığı dönem.
Kültür Devrimi	Mao'nun, 1960'ların sonunda, Çin'de bürokrasiyi kırma yönündeki çilgınca çabası.
kümülatif	Birbirini pekiştiren.
küreselleşme	Dünyanın tek ve büyük bir kapitalist pazar hâline gelmesi.
lâf kesme	Konuşmacının sözünü kesmek.
Land	(çoğulu Lânder) ABD eyaletlerine eşdeğer, Almanya'nın birinci-mertebe idari
taksimati.	Alman eyalet meclisi.
Landtag	ABD'nin güneyindeki bütün ülkeler.
Lâtin Amerika	Almancada bütün ulusun "yaşama alanı".
Lebensraum	Avrupalılara ve Lâtin Amerikalılara göre sınırlanmamış kapitalizm (Not: ABD'deki anlamının neredeyse tam tersi).
liberal	Hoşgörü ve özgürlüğü (liberalizm) kitle katılımıyla (demokrasi) birleştiren sistem.
liberal demokrasi	LDP, Japonya'nın egemen partisi, bir sepet parti.
Liberal Demokratlar	İlk önceleri, ekonomi ve toplum üzerindeki devlet denetimini asgarileştirmek isteyen bir ideoloji; günümüzde ABD'deki anlamı ise refah düzenlemeleri ve daha fazla eşitlik.
liberalizm	"Hayat, özgürlük ve mülkiyet" doğal hakkına vurgu yapan John Locke'un düşüncelerine uyan.
Lockeçu	(Britanya) Parlamento'nun üst ve aristokratik kökenli meclisi; Avam Kamarası'ndan daha az önemlidir.
Lordlar Kamarası	Fransız akademik ortaöğrenim kurumu, lise.
lycée	AB'yi kuran 1992 tarihli antlaşma.
Maastricht	Japonya'nın, ABD tarafından hazırlanan savaş sonrası anayasası.
Mac Arthur Anayasası	Fiyakalı, abartılmış erkeklik.
machismo	Güç siyaseti.
Machtpolitik	

mafya	Bir suç ittifakı.
Maginot Hattı	Almanya'yla İkinci Dünya Savaşı öncesinde karşı karşıya gelen ve gedik açılmaz zannedilen Fransız savunması.
Magna Carta	İngiliz soylularının haklarını koruyan 1215 tarihli anlaşma.
makroekonomi	GSYİH büyüklüğü, büyüme, verimlilik, faiz oranları ve enflasyon dâhil, bir ülke ekonomisinin büyük resmi.
mali	Vergilere ve kamu harcamalarına ilişkin.
Maliye	Ekonomi politikasına ve diğer bakanlıkların bütçelerine nezaret eden İngiliz
Bakanlığı.	
Maliye [Exchequer]	Britanya'nın hazine bakanlığı.
Malthusçu	Nüfus artışının besin artışı geride bıraktığı şeklindeki görüş.
Mançu	Qing olarak da bilinen ve 1644'ten 1911'e kadar hüküm süren, Çin'in son imparatorluk hanedanı.
Mançukuo	Japonların Mançurya'da kurduğu kukla devlet.
Mançurya	Çin'in kuzeydoğu kıyı bölgesi.
Mandarin	(Çin) <i>Konfüçyan</i> klâsikleriyle eğitim almış, geleneksel yönetici.
Maoizm	Gerillâ savaşını ve periyodik ayaklanmaları ön plâna çıkararak, komünizmin aşırı bir
şekli.	
Marksist	Karl Marx'ın sosyalist teorilerine taraftar olan.
Marksizm-Leninizm	Marx'ın ekonomik ve tarihsel teorilerini Lenin'in örgütleme teknikleriyle birleştiren ideoloji, yani Komünizm.
Marseillaise	Fransız millî marşı.
Marshall Plânı	Avrupa'nın yeniden canlanması için muazzam miktardaki ABD yardımı.
maskeleme	Bir sorunun üzerini örtmek.
Mayıs Olayları	Mayıs 1968'deki isyanlar ve ayaklanmaların yumuşak tabiri.
Meclis	Arapçada parlamento karşılığı; İran parlamentosu.
Medef	Fransız İşadamları Örgütü.
Meiji	1868'de başlayan, Japonya'nın hızlı modernleşme dönemi.
Menşevik	Rusçada "azınlık"; Rus Sosyal Demokratlarının, Lenin tarafından reddedilen daha az radikal fraksiyonu.
Mercosur	Güney pazarı"; Güney Amerika'nın güney bölümünü içine alan serbest ticaret
bölgesi.	
meritokrasi	Veraset yerine, sadece zeki kafalar ve yetenekler sayesinde ilerleme.
merkantilizm	Bir ulusun refahının, devletin ekonomi üzerindeki kontrolleri sayesinde biriktirilen altın ve gümüşü olduğu şeklindeki teori.
merkez	Siyasi olarak, ne sağ ne de sol olmayan, ılımlı ya da orta yolcu. Ayrıca federal sistemlerde ülke başkentinin yetkileri.
merkez arayışı	Siyasi partilerin merkezi kazanmak amacıyla ılımlı politikalara doğru meylenmesi.
Merkez Komitesi	Birçok Komünist Parti'nin en tepeye çok yakın, büyük yönetim organı.
merkez-çevre gerilimi	Ülke başkentinin yönetimi altında, uzakta kalan bölgelerin küskünlüğü.
merkezleştirme	Çok az ya da hiç yerel özerklik vermeden, idarî yetkinin ülke başkentinde
toplanması.	
merkez-pikli	Halkın çoğunun ortada yer aldığı, çan biçimli eğri dağılımı.
Mesoamerika	(Orta Amerika'nın İspanyolcası) Güney Meksika ve Orta Amerika'nın kuzeyi.
mestizaje	İspanyol ile Kızılderili'nin birbirine karışması.
meşruluk	Rejimin egemenliğinin haklı olduğuna ilişkin kitle algısı.
METİ	Japonya'nın güçlü Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı (eski adı MITI).
Metternichçi	Napoléon öncesi Avrupa monarşisini ve istikrarını geri getirmeye çalışan, yapay muhafazakâr sistem.
Midi	(Fransızcada "öğle vakti" karşılığı) Güney Fransa.
mikroekonomi	Ürün tasarımı, fiyatlandırma, üretkenlik ve maliyetler dâhil, tek tek piyasaların yakın-çekim görüntüsü.
milletvekili	Fransa ya da başka pek çok parlamentonun üyesi.
Millî Meclis	Fransa'nın parlamentosu.
millileştirme	Özel sektörün devlet eline geçmesi.
milliyet	Bir ulusa veya Doğu Avrupa'da ve eski Sovyetler Birliği'nde bir etnik gruba ait olma.
Milliyetçi	1920'lerin sonunda Çin'i birleştiren ve kısaltılmış adı KMT olan, Chang Kai-Shek'in

milliyetçilik	partisi. Bir kimsenin kendi ülkesinin birliği ve büyüklüğü inancı ve onu yabancıların yönetmesinden duyduğu nefret.
Ming	Moğollardan sonra Mançulardan önce, 1368-1644 arasında hüküm süren Han Çinli hanedan.
mini-kredi	Bir iş kurmak için alınan, (birkaç yüz dolarlık) teminatsız, küçük kredi.
Mitbestimmung	Almancada "ortaklaşa karar verme"; sendikaların şirket kararlarına katılması.
Mitteleuropa	Almancada Orta Avrupa.
Modell Deutschland	Alman ekonomik modeli.
modernleşme	Modern olma; ayrıca bu sürecin bilinen belirli yolları takip etmesi teorisi.
modernleştirici tiran	Ülkeyi ileriye iten diktatör.
Moğol	Çin'i 13. ve 14. Yüzyıllarda, Yuan hanedanı olarak yöneten, Cengiz Han tarafından kurulmuş Orta Asya hanedanı.
molla	Müslüman din adamı.
monetarizm	Friedman'ın, para arzındaki artış oranının, birçok ekonomik gelişmeyi kontrol ettiği şeklindeki teorisi.
MP	Parlamento üyesi.
muhafazakârlık	Mevcut kurumları ve gelenekleri korumayı amaçlayan ideoloji.
muhalefet	Parlamentar sistemlerde, kabinde yer almayan, parlamentodaki partiler.
muhafif	Siyasi sistemi açıkça eleştiren kişi.
mutlak gerileme	Bir ülkenin kendi geçmişine kıyasla ekonomik olarak gittikçe zayıflaması.
mutlak yoksulluk	Dünya Bankası tarafından günlük 1 dolardan azıyla geçinme olarak tanımlanan, aşırı düşük gelir.
mutlakiyetçilik	Kralın bütün gücü elinde topladığı, kraliyet diktatörlüğü.
müdürler	Sadece Paris'e karşı sorumlu Fransız il yöneticileri; <i>valilerin</i> ilk versiyonu.
müflis	Malından daha fazla borcu olan.
Müslüman	İslâm'a tâbi olan; ayrıca <i>İslâm</i> 'ın sıfat hâli.
Müttefikler	İkinci Dünya Savaşı'nda Mihver karşısı askeri koalisyon.
NAFTA	ABD, Kanada ve Meksika arasındaki 1994 tarihli Kuzey Amerika Serbest Ticaret Antlaşması.
narcotraficante	Uyuşturucu kaçakçısı.
Narodniki	Rusçada "halk" kelimesinin karşılığı olan <i>narod</i> 'dan; 19. Yüzyıl sonu Rusyası'nda radikal, halkçı kıskırtıcılar.
Nazilerden arındırma	Nazi görevlilerinin kamu hayatından uzaklaştırılması.
nedensellik	Bir şeyin bir başka şeye sebep olduğunun kanıtlanması.
nemawashi	Bahçıvanlıkta olduğu gibi, sözlük anlamıyla Japoncada "kök-bağlama"; grup uzlaşmasının oluşturulması.
Neo-conlar	Yeni-muhafazakârların [neo-conservatives] kısaltılmışı; Muhafazakârlığa ve güc-eğilimli yaklaşımlara yönelmiş, eski ABD'li liberaller.
neo-De Gaullecü	Chirac'ın yeniden dirilen De-Gaullecü partisi; şimdi Halk Hareketi Birliği (UMP) olarak adlandırılmaktadır.
neoliberalizm	Serbest piyasa ekonomisinin yeniden canlanması.
Neolitik	Tarımın başladığı, Yeni Taş Devri.
nesnel	Gözlenebilir kriterlerle karar verilen.
Nihai Çözüm	Yahudileri yok etmeye yönelik Nazi programı.
nihonjinron	(sözlük anlamıyla Japon kişi-lik) Japonluk.
kohabitasyon	Fransa devlet başkanının muhalif partiden başbakan atamak zorunda kalması.
nispî gerileme	Ekonomik açıdan diğer ülkelere ayak uyduramamak.
nispî temsil [PR]	Partilerin kazandıkları oya göre sandalye sayısının verildiği seçim sistemi.
nomenklatura	Hassas görevler ve bunlara atanabileceklerin, yani Sovyet elitinin listesi.
Normanlar	Fransa'nın Normandiya bölgesine yerleşen ve buraya adını veren Vikingler.
norteamericanos	"Kuzey Amerikalılar"; ABD yurttaşları.
Okurasho	Japonya Maliye Bakanlığı.
olağanüstü durum yetkileri	Anayasaların çoğunda bulunan ve belli şartlar altında, yürütmenin başkanının sıra dışı yetkileri üstlenmesine izin veren madde.
oligarşi	Birkaç kişinin yönetimi.
omnipotent	Her şeye gücü yeten.

on	Japoncada şeref yükümlülüğü ya da borcu.
OPEC	Petrol zengini ülkelerin petrol fiyatlarını artırmak için kurdukları kartel.
oportünist	Kendi çıkarı peşindeki ilkesiz kişi.
Orta Amerika	Meksika ile Kolombiya arasındaki ülkeler.
Orta Asya	Hazar Denizi ile Çin arasındaki bölge.
Orta Krallık	Çin'in geleneksel olarak kendisine verdiği ad.
orta sınıf	Genel olarak daha zengin ve eğitilmiş, meslek sahibi veya maaşlılar.
orta yol	Güya kapitalizm ile sosyalizmin harmanlanması; "üçüncü yol" diye de adlandırılır.
Ortak Pazar	Şimdiki Avrupa Birliği; Üyeleri arasındaki gümrük tarifeleri ile ticaret ve işgücü sınırlamalarını ortadan kaldırmak üzere Batı Avrupalı ülkelerin oluşturduğu grup.
Ortak Tarım Programı (CAP)	AB bütçesinin en büyük kısmını oluşturan, AB tarım sübvansiyonları.
Osmanlı	14. Yüzyıl'dan 20. Yüzyıl'a kadarki Türk imparatorluk hanedanı.
Ossi	Doğu Almanın lâkabı.
Ostpolitik	Sözlük anlamıyla, "doğu politikası"; Brandt'ın, Doğu Almanya dâhil, Doğu Avrupa'yla kurduğu ilişkiler.
otokrasi	Merkezi bir devlette, bir kişinin mutlak yönetimi.
otorite	Siyasi kişiliklerin kendilerine itaat ettirme gücü.
otoriteryen	Anti-demokratik ya da diktatöryel siyaset.
Otuz Yıl Savaşı	1618-1648 yılları arasında, Habsburg'un Avrupa'yı ele geçirme ve Katolikleştirme girişimi.
Oxbridge	Günlük dilde, Oxford ve Cambridge Üniversitelerinin bir arada söylenişi.
oy çokluğu	Çoğunluk oyundan az bile olsa, alınan en büyük oy miktarı.
oy hakkı	Oy verme hakkı.
oylama	Avam Kamarası'nda yapılan oy verme işlemi.
ödeyemezlik	Bir borcu alacaklısına geri ödeyememe.
ömürlük asiller	Sadece kendi hayatları süresince lordluğa atanmış, bunu çocuklarına miras bırakamayan seçkin Britanyalılar.
Örf Hukuku	İngiltere'de gelişen, yargıç ürünü hukuk sistemi.
Özel Ekonomik Bölgeler (ÖEBler)	Başlangıçta, kapitalist ekonomik gelişmenin teşvik edildiği Çin'in güney kıyısında kurulan bölgeler.
özelleştirme	Devlet mülkiyetindeki sanayinin özel çıkar sahiplerine satılması.
özerk bölge	Sovyetlerde olduğu gibi, etnik azınlığın kendi bölgesi.
özerklik	Kısmi bağımsızlık.
özel	Duygu veya sezgiyle karar verilen.
Pan-Afrikanizm	Bütün Afrika'yı birleştirme hareketi.
para havalesi	Memlekete gönderilen para.
paralı siyaset	Fonların seçimleri kazanmak için savurganca kullanılması.
paramiliter	Hafif bir ordu tarzında örgütlenen ve donatılan ulusal polis gücü.
paranoya	Korkudan farklı bir şey olarak, başkalarından sebepsiz şüphe.
parçalanmışlık	Alt gruplar arasında göze çarpan görüş farklılığı ve çok az uzlaşma ya da uzlaşmazlık.
Paris Komünü	1870-1871 Alman kuşatması esnasında, Paris yönetiminin yurttaşlar tarafından üstlenilmesi.
parlamentar sistem	Kabinenin parlamentoya karşı sorumlu olduğu ve onun tarafından düşürülebildiği siyasi sistem; yürütmenin başı, doğrudan seçilmeyen başbakandır.
parlamento	Yasaları mütalaa eden ve çıkaran millî meclis. Baş harfi büyük yazıldığında, Britanya'nın yasama organı, özellikle de alt meclisi, yani <i>Avam Kamarası</i> .
Parlamentocular	İngiliz İç Savaşı'nda Parlamento'yu destekleyenler.
parti denetçisi [whip]	Üyelerin oylamalarda partiye itaat etmelerini sağlayan parlamentodaki parti
yöneticisi.	
parti imajı	Bir parti hakkında seçmenin algısı.
parti kimliği	Seçmenin siyasi partiye psikolojik olarak bağlılığı.
parti listesi	Nispi temsil (PR) seçimlerinde, partinin aday sıralaması; seçmenler oy pusulası olarak bir partinin listesini tercih ederler.
parti sistemi	Bir ülkedeki partilerin sayısı ve rekabet edebilirlikleri; beş genel tür şunlardır: partisiz, tek-partili, iki-partili, egemen-parti ve çok-partili sistemler.
partikularizm	Bir bölgenin, kendisinin farklı olduğu duygusu.
partilerden kaçış	Seçmenlerin, herhangi bir partiye olan kimlik bağını kaybetmesi.

partinin kalesi [safe seat]	Oyların uzun bir süredir belli bir parti lehine kullanıldığı seçim çevresi.
Paskalya Cuması Anlaşması	Kuzey İrlanda'da iktidarı paylaştıran 1998 tarihli anlaşma.
passé	Modası geçmiş, mazide kalmış.
patrie	Vatanın Fransızcası.
patronaj	Siyasi görevi, kendi taraftarlarını işe almak için kullanmak.
Pehlevî	İslâmî devrim tarafından indirilen, 1925-1979 arası İran monarşisi.
perestroika	“Yeniden yapılanma”nın Rusçadaki karşılığı; Gorbaçov’un Sovyet ekonomisini reforme etme önerileri.
personalismo	Güçlü, fiyalkalı şahsiyetlerin siyaseti.
peso	(İspanyolcada “itibar” karşılığı) On ABD senti civarında gezinen Meksika parası.
pietà	“Merhamet”in İtalyanca karşılığı; Meryem’in İsa’nın cesedini beşikte sallamasının sanatsal temsili.
Pinyin	Şu anda geçerli olan, Çin alfabesini İngilizceye dönüştürme sistemi.
plebisit	Halkın adaylar için değil, belli bir konu için oy kullandığı <i>referandum</i> .
Politbüro	“Siyasi büro”; çoğu Komünist partinin küçük, en üst yönetim organı.
politika [siyasa]	Hükümetlerin yaptığı özel tercihler.
popülist	Genel halktan yana ve elitlere karşı olduğunu öne süren.
Portakallar	Kral Portakal (Hollanda kraliyet sarayının sembolü) William’dan sonra, Kuzey İrlandalı Protestanlara verilen ad.
portföy	Bakanın atandığı görev, bakanlık.
postmateryalizm	Modern kültürün, kazanmanın ve harcamanın ötesine geçtiği şeklindeki teori.
Pozitivizm	Bilimsel metotların toplumu analiz ve islah etmek için uygulanması anlamındaki felsefi terim.
pragmatik	İdeolojik anlayışı olmayan, uygulanabilirliğe dayanan.
pre-Columbian	Columbus gelmeden önceki Amerikalılar.
prefecture [il]	Fransa’nın départementinin eşdeğeri olan, birinci mertbe Japon idari bölümü.
premier	Fransızcada başbakan.
pretoryanizm	Ordunun kontrolü ele alma eğilimi.
prîismo	PRİ’nin ideoloji ve metotları.
privatistik	Tümüyle mahrem ve ailevi ilgilere eğilim.
proletarya	Marx’a göre endüstriyel işçi sınıfı.
Protestan ahlâkı	Çok çalışmanın ve kapitalist yeniden yatırımcılığın Protestan Hıristiyanlıktan kaynaklandığını öne süren Max Weber teorisi.
protesto oy	Mevcut rejim aleyhine kullanılan oy.
Prusya	Güçlü Kuzey Alman devleti; başkenti Berlin’di.
pseudo-	“Sahte” anlamında önek.
Putonghua	Çin’de şu anda standart olan “ortak dil”; Mandarin olarak adlandırılırdı.
Qin	Çin’i birleştiren ilk hanedan, MÖ 221–206.
Qing	Kökeni Mançu olan, 1636–1912 yılları arasındaki son Çinli hanedan.
Qinghua	Pekin’de bulunan, Çin’in üst düzey teknoloji üniversitesi
Reelpolitik	Gerçekçilik siyasası.
Rechtsstaat	Sözlük anlamıyla kanun devleti; yazılı kurallara ve haklara dayanan yönetim.
refah	Yoksul sınıflara sağlık bakımı, gıda, konut ve sigorta temin eden yeniden dağıtımçı düzenlemeler.
refah devleti	Batı Avrupa’da standart olan ve refahı zenginden fakire yeniden dağıtan siyasi sistem.
referandum	Tıpkı <i>plebisit</i> gibi, adaylar değil, bir mesele için oy verilmesi.
Reform Yasaları	İngilizlerin oy hakkını yaygınlaştıran bir dizi yasa.
reformculuk	İlmli ve baskıcı olmayan bir tarzda değişimi ve iyileştirmeyi amaçlayan siyasi hareket.
regierungsfähig	Sözlük anlamıyla, “bir hükümet kurabilen” demek olup, olgunluğa ulaşmış ve yönetebilen parti anlamındadır.
Reich	Almancada imparatorluk.
Reichstag	Hitler öncesindeki Alman parlamentosu; binası şu anda <i>Bundestag</i> ’ı
barındırmaktadır.	
reis	(Aslında Kızılderili şefi demek olan) yerel siyasi patron.
renminbi	<i>Yuan</i> olarak da adlandırılan Çin parası; yaklaşık 12 ABD senti değerindedir.
Résistance	İkinci Dünya Savaşı’nda Alman karşıtı Fransız gizli hareketi.

revalüe	Bir paranın diğer paralara göre değerinin yukarıya çekilmesi (<i>devalüenin zıddı</i>).
revizyonizm	Bir ideolojiyi yeniden düşünmek ya da tarihi yeniden yorumlamak.
Rhodes bursu	Güney Afrikalı milyoner tarafından kurulmuştur ve İngilizce konuşan üst seviyedeki öğrencileri Oxford'da göndermektedir.
Roma hukuku	Yargıç ürünü örf hukukunun tersine, nispeten değişmez yasalara dayanan, Avrupa'nın büyük kısmı ile Lâtin Amerika'da uygulanan hukuk sistemi.
romantizm	İdeal bir dünyaya ya da efsanevi bir geçmişe kulak vermek.
ruslaştırma	Rus olmayan milliyetlere Rusçanın öğretilmesi.
rüşvet	Özel kazanç için kamu görevini kullanmak.
sabitleme	Bir paranın bir başkası karşısında değişmeyen bir oranla sabitlenmesi.
sağ	Siyasî olarak daha muhafazakâr ve önceki statükoya geri dönüşün sürdürülmesinden yana olan.
sağlam para	Dolar ve euro gibi, uluslararası muamelelerde kullanılan, enflasyonist olmayan, kabul görmüş paralar.
Sahil	Sahra'nın güneyindeki, çorak ama henüz çöl olmayan dar şerit.
saldırmazlık paktı	Birbirlerine saldırıma antlaşması, özel olarak Hitler ile Stalin arasındaki 1939 tarihli antlaşma.
samizdat	(Sovyetler Birliği) Rusçada "kendi kendine dağıtılan" karşılığı; çoğunlukla muhalifler tarafından yeraltında dağıtılan el yazması neşriyat.
samuray	Sözlük anlamı olarak "hizmet eden"; Japon şövalyeler.
sanayiden kaçış	Ağır sanayinin gerilemesi.
sanayileşme	Ülke ekonomisinin tarımdan sanayiye kaydırılması.
sandalye	Yasama organı üyeliği.
sarariman	Japonecada "ücretli kişi"; orta düzeyde personel.
saray mensubu	Kraliyet sarayında başıboş gezen kimse.
sarkaç	Bir seçimden diğerine parti değiştiren seçmenler.
satınalma gücü paritesi (SGP)	Çeşitli ülkelerdeki insanların ne kadar para kazandıklarından ziyade, ne kadar satın alabildiklerine dayanarak nasıl geçindiklerini birbirleriyle kıyaslama yolu.
Savana	<i>Sahilin</i> güneyindeki tropikal otlaklar.
savaş komünizmi	Rusya'da 1918-1921 arasındaki, geçici, sıkı sosyalizm.
savaş tazminatları	Savaş zararlarının geri ödenmesi.
savaştan devletler	Çin'in birleşmeden önceki ilk dönemi (MÖ 475-221).
Schengen	Batı Avrupa'nın çoğunda pasaport kontrolünü sona erdiren 1990 tarihli antlaşma.
seçim bölgesi ödeneği [pork barrel]	Sırf yasama üyelerinin seçim bölgelerine yarayan devlet projeleri.
seçim çevresi	Bir yasama organı üyesini seçen bölge ya da nüfus.
seçim ittifakı	Partilerin seçimi kazanmak için oluşturdukları geçici koalisyon.
seçim sistemi	Kişilerin, sözgelimi tek üyeli veya çok üyeli bölgelerden, nispi temsille ya da basit çoğunlukla şeklindeki göreve seçilme tarzlarını biçimlendiren yasalar.
seçmenler	Toplumun oy kullanma hakkına sahip kesimi.
seküler [lâik]	Uzun vadeli, geri döndürülemez trendler; ayrıca dini olmayan.
sekülerleşme	Dinin yönetimdeki ve toplumdaki rolünün azaltılması.
sepet [parti]	Her şeyi hoş karşılayan ve çok az ideolojisi olan partiler.
sermaye	Daha fazla mal üretimi için kullanılmak üzere, para ya da mâl olarak birikmiş servet.
sermaye kaçırma	Sallantılı ekonomileri olan ülkelerde, işadamlarının paralarını ülke dışına gönderme eğilimleri.
sermaye kaçırma	Sahibinin, kaybetme korkusuyla parasını ülke dışına göndermesi.
sermaye malları	Başka şeylerin yapımında kullanılan araçlar.
servet soyuculuğu	Firmanın malvarlığının ve hammaddelelerinin kısa vadeli kâr uğruna elden çıkarılması.
sexenio	(<i>seis años</i> 'tan) Meksika devlet başkanlarının altı yıllık süresi.
seyyah politikacı [carpetbagger]	ABD'deki anlamıyla, seçim çevresi dışından gelip aday olan kimse.
sezaropapizm	Rusya'nın çarlarında olduğu gibi, en tepedeki devlet yöneticisinin (sezar) en üstteki manevî liderle (papa) aynı kişi olması.
shin jinrui	(Japonya) yeni insan nesli, genç kuşak.
Shinto	Japonya'nın ilk dini; doğaya, atalara ve Japonya'ya ibadet etme.
şogun	İmparator adına hükmeden, feodal Japon askerî şefi.
şogunluk	Şogunların yönettiği siyasî sistem.
sınıf eğilimi	İş imkânları, okulları ve siyasî iktidarın, bir başka sınıfın zararına olarak bir sınıf

sınıf mücadelesi	lehine olması.
sınıfsal oy verme sınırlanmış Sibirya	Marksizmin, sosyal sınıfların, özellikle de işçi sınıfı ile zenginlerin, zorunlu olarak birbirlerinin çıkarlarına ters düştükleri biçimindeki temel ilkesi. Bir sınıfın, çıkarlarını temsil ettiği iddiasındaki partiye oy verme eğilimi. Ülke sınırlarını söylemek.
sistem değişikliği sistem sevgisi sivil toplum	Rusçada "kuzey"; Rusya'nın Ural Dağları'nın doğusunda kalan, fakat Orta Asya'yı içermeyen kısmı. Bir dizi siyasi kurumun yerini başkalarının alması. Bir sisteme sırf hatırı için bağlılık. Uyarlaştıktan sonraki insanlar. Modern kullanımı: aileden büyük ama devletin parçası olmayan birlikler.
siyasi coğrafya siyasi kurum siyasi kültür siyasi nesil	Ülke arazisi ile siyaset birbirlerini etkileme tarzları. Tesis edilmiş ve uzun ömürlü güç ve yetki ilişkileri. Yurttaşların siyaset ve toplum konusundaki değerleri ve kanaatleri. Büyük olayların, o sırada genç yetişkinlik çağlarında bulunan yaş grupları üzerinde iz bıraktığı biçimindeki teori.
Siyonizm skandal Slavcılar [Slavofiller]	İsrail'de kurulmuş, Yahudi milliyetçi hareketi. Haber medyası tarafından kamuoyuna duyurulan rüşvet uygulaması. Rusya'nın Batılı olmayan, yerli bir doğrultuda gelişmesini isteyen, 19. Yüzyıl Rusları. "Rusofiller" olarak da bilinirler.
Soğuk Savaş	Yaklaşık olarak 1947-1989 yılları arasında, ABD ile Sovyetler Birliği arasında yaşanan silâhlı rekabeti.
sol somutlaştırma sonuç Sorbonne Sorgu Saati Sosyal sosyal bölünmeler sosyal hareketlilik sosyal maliyetler sosyal sınıf sosyalizm	Siyasi olarak daha radikal; daha fazla eşitlik isteyen. Lâtince <i>res</i> , yani nesneden; teoriyi gerçek kabul etme. Mantıksal akıbet ya da son. Paris Üniversitesi'nin en önemli bölümü. Avam Kamarası'nda, MP'lerin bakanlara soru sorması için ayrılan zaman. Avrupa'ya göre refah devleti (ABD'deki terimle "liberal"). Toplumun sınıf, bölge, din ya da etnik eksende veya önemli konularda bölünmesi. Bireylerin bir toplum sınıfından diğerine, genellikle de yukarıya doğru hareketi. Sağlık, işsizlik ve emekli yardımları için ödenen vergiler. Benzer gelir ve statüye sahip toplum tabakası ya da kesimi. Refah düzenlemeleri ve/veya sanayinin millileştirilmesi yoluyla daha fazla eşitliği amaçlayan siyasi hareket.
sosyalleşme sovkhos sovyet	Çoğunlukla gayri resmî olarak siyasi kültürü öğretmek. (Sovyetler Birliği) Çalışanlarının maaşlı olduğu devlet çiftliği. Rusçada "konsey"; Sovyetler Birliği'nde 1917'deki devrimci organların ve yasama meclislerinin adı.
Sozialmarkt	"Sosyal piyasa"; Yeniden inşayı ve refahı amaçlayan, Almanya'nın savaş sonrası kapitalizmi.
sömürgecilik SPD	Özellikle Avrupalılar tarafından, denizasıırı bölgelerin elde edilmesi ve sömürülmesi. Alman Sosyal Demokrat Partisi.
Stalin'den uzaklaşma [destalinizasyon]	(Sovyetler Birliği) Krushchev döneminde, Stalin'in eleştirilmesi ve etkisinin azaltılması.
Stalinist stratejik stratejik değişken suçluluk sübvansiyon Sünnî süreksizlik şah şansölye şeffaflık şerefli şeriat Şia şok tedavi	Komünist partiler üzerinde acımasız, merkezi kontrol. Ülkenin hayatyeti bakımından önemli. Büyük gelişme sağlayan, değiştirebileceğiniz faktörler. Derinden içselleştirilmiş kişisel sorumluluk ve ahlâki eksiklik duygusu. Hükümetin bir bireye ya da iş alanına mali yardımı. İslâm'ın ana akımı. Olayların beklenen akışındaki bir kırılma ve yön değiştirme. Farsçada kralın karşılığı. Alman başbakanı. Halkı siyasi ve ekonomik açıdan bilgilendirmek. Bagehot'ın adlandırmasında, sembolik ya da süslü görevler. Müslüman dini hukuku. İslâm'ın azınlık kolu. Sosyalist bir ekonominin yerine birdenbire piyasa ekonomisini getirmek.

şovenizm	Napoléon'un Chauvin [şoven] adlı askerlerinden mülhem olarak, ateşli, gururlu milliyetçilik.
şövalyelik	Britanya'da, "Sör" unvanını taşıyan, en düşük soyluluk mertebesi.
Taç	İngiliz hükümetinin yetkileri.
Taiping	19. Yüzyıl Çin'inde, din bazında isyan.
Tayvan	Çin'in güney kıyısında, 1945'ten beri Milliyetçiler tarafından yönetilen büyük ada.
takımda	Adalar zinciri.
tanrılaştırma	Liderin sahte bir tanrığa yüceltilmesi.
tarafına çekme	Diğer grupları, zarsızlaştırmak için kendi davanıza katmak.
tarafli üye	Bir çıkar grubunu temsil ettiği bilinen MP.
tartışmalar	Burada kullanıldığı şekliyle, uzun vadeli siyasi meseleler.
tasfiye	Stalin'in, idam mangasıyla şüpheli unsurları "temizleme"si.
taşa üniversitesi [redbrick]	<i>Oxbridge</i> dışında kalan İngiliz üniversiteleri.
Tatar	Rusya'yı yüzyıllar boyu yöneten, Moğol kökenli kabileler.
teâmül	Eski olaylara dayanan hukuki muhakeme.
Teftiş	Genel Mali Teftiş'in kısaltması olarak, bütün birimleri denetleme yetkisine sahip, çok üst düzey Fransız bürokrasisi.
tek-biçimli	Siyasi tutumların ya da görüşlerin tek pikli dağılımı; bir çan biçimli eğri.
teknokrat	Genellikle seçilmemiş olup, ekonomik becerileri sayesinde yöneticilik yapan görevli.
tek-renk	Parlamentar sistemlerde, yalnız bir partiden oluşan kabine.
tek-üyelî bölge	Parlamento'ya bir temsilci gönderen bölge.
Temel Yasa [Grundgesetz]	Almanya'nın anayasası.
temsili demokrasi	Yurttaşların doğrudan değil, seçilmiş ve hesap sorulabilir temsilcileri aracılığıyla hükmettiği demokrasi.
teokrasi	Din adamlarının yönetimi.
teori	Delillerle desteklenen sağlam genelleme.
Terör Dönemi	Robespierre'in 1793-1794 arasındaki giyotinli yönetimi.
terörizm	Siyasi amaçlar için şiddet ve korkunun kullanılması.
Thatcherci	İngiltere eski Başbakanı Margaret Thatcher'in serbest piyasacı, refah devleti karşıtı ideolojisi.
Thermidor	Devrimci bir büyük heyecandan sonra, Robespierre'nin devrildiği, sakinleşme ayı.
think tank	Sorunları analiz eden ve siyasaları savunan araştırma örgütü.
tımar	Bir kral tarafından, bir soyluya, desteği karşılığında bağışlanan toprak.
Tiananmen	Sözlük anlamıyla "Tanrısal Barış Kapısı"; 1989 katliamının olduğu, Pekin'in merkezindeki ana meydan.
Tibet	Farklı bir dil ve kültüre sahip olan, Çin'in Himalaya bölgesi.
ticarî fazla	İthal ettiğinden fazla ihraç etmek.
tiranlık	Genellikle bir kişinin baskıcı yönetimi.
-to	Partiler için Japonca bir ek
Todai	Tokyo Üniversitesi'nin kısa adı.
Tokugawa	Japonya'yı 1603'ten 1868'e kadar yöneten <i>şogun</i> lar hanedanı.
Toryler	Sonradan Muhafazakâr Parti olan Parlamento grubu; şimdiki lâkaplarıdır.
totaliteryen	Stalin ve Hitler yönetiminde olduğu gibi, toplumu bütünüyle kontrol etmeye kalkan siyasi sistem.
Troçkist	Leon Troçki'nin Marksist ama Stalin karşıtı teorileri taraftarı.
tutelle	Vesayetin Fransızca karşılığı; bürokratik kılavuzluk.
tüketici malları	Gıda, giyim, konut gibi, halkın kullandığı şeyler.
tüketim	Nesneleri satın almak.
Ukrayna	Slavcada "sınır ülkesi" karşılığı; şu anda bağımsız olan, Rusya'nın güney bölgesi.
ulus	Ülkenin kültürel unsuru; psikolojik olarak birbirlerine bağlı halk.
Ulusal Cephe	Fransa'nın göç karşıtı partisi.
ulusal çıkar	Uluslararası ilişkilerde bütün ülke için iyi olan şey.
uluslarüstü [supranasyonal]	Sözlük anlamıyla "ulus üstü" demek olup, çeşitli ülkeleri bir araya getiren örgütler.
utañç	Yanlış davranış ve grup normlarını ihlâl etmişlik duygusu.
uygarlık	Yazısı, sosyal sınıfları, karmaşık ekonomik ve siyasi örgütlenmesi bulunan, şehir temelli kültür.
Uygur	Eski Sovyet Orta Asya sınırını oluşturan, Müslüman, Türkçe konuşan etnik grup;

uyruk	kimi zaman <i>Uighur</i> diye yazılır.
Uzun Yürüyüş	Eskiden Taht'ın bendesi; şimdi İngiliz vatandaşı demektir. (Çin; 1934-1935) Çin Komünist Partisi'nin <i>Guomindang</i> 'a kaçmak üzere güneyden kuzey Çin'e toplu hâlde yürüyüşü.
ücret sınırlaması	Sendikaların tazminat taleplerinden vazgeçmeleri.
Üçüncü Cumhuriyet	Fransa'nın 1871'den 1940'a kadarki demokratik rejimi.
Üçüncü Dünya	Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın büyük kısmı.
Üçüncü Meclis	Estates-General'in, halk tabakasını temsil eden en büyük kamarası.
üniter	Güçlü başkentte toplanan, bütünü oluşturan bölgelerin çok az özerk olduğu veya hiç özerk olmadığı sistem.
üretim	Nesneleri yapmak.
ürün sevgisi	Bir sisteme, onun sağladığı maddi refah sebebiyle bağlılık.
vali [prefekt]	(Fransızca <i>préfet</i>) İlin yöneticisi.
Varşova Paktı	Lâğvedilmiş olan, Sovyet öncülüğündeki Komünist ülkeler ittifakı.
Vatikan	Roma Katolik kilisesinin merkezi.
Vatikan II	<i>İkinci Vatikan Konseyi</i> 'nin kısa adı.
velâyet-i fakih sistem.	(İran) "İslâm hukukçularının muhafızlığı", Humeyni tarafından geliştirilen teokratik sistem.
Vergangenheitsbewältigung	Sözlük anlamıyla "geçmişin hâkimiyeti", Almanya'nın Nazi geçmişiyle hesaplaşmaya başlaması.
verimlilik	Nesnelerin yapılmasındaki etkililik.
Versay (Versailles)	Paris civarında, XIV. Louis'nin yaptırdığı saraylar ve park.
Versay (Versailles) Antlaşması	Birinci Dünya Savaşı'nı sona erdiren, 1919 tarihli antlaşma.
Vichy	Fransa'yı İkinci Dünya Savaşı esnasında yöneten Nazi kuklası rejim.
Volksgeist	Almancada "halk ruhu"; ırkçı çağrışımları söz konusudur.
wa	Japocada sosyal uyum.
Waldsterben	Almancada çevre kirliliğinden ormanların yok olması.
Weimar Cumhuriyeti	1919–1933 dönemindeki demokratik Alman cumhuriyeti.
Weltanschauung	Sözlük anlamıyla "dünya görüşü"; sıkı ve dar ideolojiler sunan partiler.
Wessi	Batı Almanların lâkabı.
Westminster	İngiliz Parlamento binası.
Westphalia	Otuz Yıl Savaşı'nı sona erdiren antlaşma.
whig demokrasisi	Demokrasinin başlangıç aşamasında tipik olan, sınırlı katımlı demokrasi.
Whigler	Sonradan Liberal Parti olan İngiliz Parlamento grubu.
Whitehall	Belli başlı İngiliz hükümet büroları.
Wirtschaftswunder	Almancada "ekonomik mucize".
zenofobi [xenofobi]	Yabancılarla duyulan korku ve nefret.
Xinjiang [Sincan]	Çin'in en kuzeybatısındaki ili, <i>Uygurların</i> yurdu.
¥	Japon parası yenin ve Çin'in parası yuanın Batılı simgesi (bunların yazı dillerinde kullanılmamaktadır).
yabancılaşmış	Psikolojik açıdan uzak ve düşmanca.
yakın yurtdışı	Eski Sovyetler Birliği'nin Rus olmayan cumhuriyetleri.
Yalta	Sovyetlerdeki Kırım'da, 1945'te ABD, İngiliz ve Sovyet liderlerinin Almanya ve Doğu Avrupa'nın savaş sonrasındaki statülerine karar verdiği kasaba.
yapı	Anayasa, yasalar ve yasama-yürütme-yargı erkleri gibi devlet kurumları.
yapıcı güvensizlik	Parlamentonun, mevcut kabineyi indirirken yenisini de seçmesi zorunluluğu.
yapısal erişim	Bürokrasinin, çıkar grubu taleplerine sürekli biçimde açık olması.
yargıç lordlar	Britanya'nın, Lordlar Kamarası üyesi de olan en üst düzey yargıçları.
yarı-başkanlık	Hem başkanlık ve hem de parlamenter sistemin özelliklerine sahip sistem.
Yasak Şehir	Pekin'de, imparatorun etrafı duvarlarla çevrili saray kompleksi.
yekûn	Birlikte değerlendirilen maddeler veya kişiler.
Yeni İşçi Partisi	Tony Blair'in, çok ılımlı kendi İşçi Partisi'ne verdiği ad.
Yeni Sınıf	Djilas'ın, parti yöneticileri, bürokratlar ve güvenlik yetkililerinden oluşan yeni Komünist elit tanımlaması.
yeniden dağıtım	Daha yoksula yardım etmek için daha varlıklı olanın vergilendirilmesi.
yenişemezlik	Rekabet eden gruplar arasında siyasi açıdan tıkanma.
YEP [NEP]	1921–1928 arasında, Lenin'in, özel faaliyete izin veren Yeni Ekonomi Politikası.

yerel diktatör	1920'lerin Çin'inde, ili yöneten, yerel askeri lider, general.
yerli	Anavatanda yetişen, bölge toprağında köklenen.
Yeşiller	Avrupa'da çevreci partiler.
yetki devri	Merkezi hükümetin bazı yetkilerini bölgelere vermesi.
yetki ikamesi	(ABD Anayasası Onuncu Tadilatı'ndaki "eyaletlere bırakılmıştır" hükmüne benzer biçimde) Daha alt yönetim birimlerinin çoğu meselelerde karar almalarına izin vermek.
yırtılmış ülke	Huntington'ın teorisine göre, Batılılaşmacı bir elite ve geleneksel kitlelere sahip bir
ülke.	
yol gösterici plânlama	(Fransa) Hükümetin iş dünyasının büyümesi için ekonomik araştırma ve önerileri.
yuan	13 ABD senti değerindeki Çin parası (sembölü ¥); resmî adıyla <i>renminbi</i> (RMB, halkın parası).
yumuşak iniş	İstikrarsızlaştırıcı ekonomik değişikliklerin tedricen sakinleşmesi.
yumuşak para	ABD siyasetinde, sınırlamalardan uzak durmak için, adaylar yerine partilere ve diğer gruplara verilen para.
yuppy	"Genç kentli profesyonel" in ("young urban Professional") kısaltması.
Yüksek Sovyet	Sovyetler Birliği'nin feshedilmiş bulunan ulusal yasama organı.
Yüz Çiçek	Çin'de, farklı görüşleri teşvik eden 1956 tarihli kampanya; görüşler eleştirel olunca ezilmişlerdir.
yüzdürme	Bir paranın, arz ve talebe dayalı olarak kendi değerini bulmasına izin vermek.
zaibatsu	Samuray klânlarının başkanlığını yaptığı, savaş öncesi Japon endüstriyel kümeleri.
zayıf devlet	Etkili bir biçimde yönetemeyen devlet; rüşvet ve suçta boğulmuş.
zemsvo	Eski Rusya'da yerel parlamentolar.
zenginlik	Çok miktarda paraya sahip olma.
Zhongnanhai	Pekin'de, Yasak Şehir'e bitişik, Çin'in üst düzey liderlerine ayrılmış, etrafı duvarla çevrili alan.

FOTOĞRAF KAYNAKÇASI

1. BÖLÜM

s.xxxvi: üst iki sıra, Michael G. Roskin; alt sıra soldaki, Keith Levit/wwwindexopen.com; alt sıra ortadaki, Benin'den, "General and Officers", c. 1550-1650. (Orta Dönem) Bronz. 21" (53.5 cm.) H. National Museum, Lagos, Nigeria/Dirk Bakker; alt sıra sağdaki, © Werner Forman/Corbis, Her Hakkı Mahfuzdur. (Bu kaynaklar, ayrıca 36. Bölüm, s. 572 için de geçerlidir.)

2. BÖLÜM

16 ve 18. sayfalar: Michael G. Roskin; s. 26: üst sıra soldaki, Kongre Kütüphanesi; üst sıra sağdaki, The Granger Collection; alt sıra, Lebrecht Music & Arts Fotoğraf Kütüphanesi.

3. BÖLÜM

s. 30: Michael G. Roskin; s. 32: Central Office of Information, London; 36 ve 39. sayfalar: British Information Service.

4. BÖLÜM

s. 46: Michael G. Roskin.

5. BÖLÜM

s. 58: Michael G. Roskin.

6. BÖLÜM

70, 76, 79. sayfalar: Michael G. Roskin; s. 80: British Information Service.

7. BÖLÜM

84, 86. sayfalar: Michael G. Roskin; s. 91: üst sıra soldaki, Kongre Kütüphanesi; üst sıra sağdaki, Lebrecht Music & Arts Fotoğraf Kütüphanesi; alt sıra, Archive Iconografico, S.A./Corbis/Bettmann.

8. BÖLÜM

s. 100: Michael G. Roskin; s. 106; Fransız Büyükelçiliği Basın ve Enformasyon Bölümü.

9. BÖLÜM

s. 116: Michael G. Roskin.

10. BÖLÜM

s.132: Michael G. Roskin.

11. BÖLÜM

s.146: Michael G. Roskin.

12. BÖLÜM

160, 162, 175. sayfalar: Michael G. Roskin; s. 171: Corbis/Bettmann.

13. BÖLÜM

180, 182, 187, 188. sayfalar: s. 186: CDU.

14. BÖLÜM

196, 199, 201, 203. sayfalar: Michael G. Roskin.

15. BÖLÜM

210, 220. sayfalar: Michael G. Roskin.

16. BÖLÜM

s. 226: Michael G. Roskin; 231, 233, 235. sayfalar: Alman Enformasyon Merkezi.

17. BÖLÜM

s. 240: © Rolf Haid/dpa/Corbis, Her Hakkı Mahfuzdur; s. 246: UPI/Corbis/Bettmann.

18. BÖLÜM

260, 262, 264. sayfalar: Michael G. Roskin; s. 268: Corbis/Bettmann; s. 271: Dagli Orti/Picture Desk, Inc./Kobal Collection; s. 275: üstteki, Corbis/Bettmann; alttaki, Michael G. Roskin.

19. BÖLÜM

278, 279. sayfalar: Michael G. Roskin; s. 287: Ulusal Bilimler Akademisi.

20. BÖLÜM

s. 294: Michael G. Roskin; s. 303: Ashley Barnes.

21. BÖLÜM

308, 317. sayfalar: Michael G. Roskin; s. 311: Getty Images, Inc./Hulton Archive Photos; s. 313: Sergei Grits/AP Wide World Photos; s. 318: ITAR-TASS, Presidential Press Service/AP Wide World Photos.

22. BÖLÜM

322, 326, 327. sayfalar: Michael G. Roskin.

23. BÖLÜM

336, 338, 344. sayfalar: Michael G. Roskin.

24. BÖLÜM

352, 357. sayfalar: Michael G. Roskin; s. 354: Japonya Enformasyon Merkezi; s. 356: Viktor Korotayev, Pool/AP Wide World Photos.

25. BÖLÜM

366, 369, 371. sayfalar: Michael G. Roskin.

26. BÖLÜM

380, 382, 389. sayfalar: Michael G. Roskin.

27. BÖLÜM

392, 400, 402. sayfalar: Michael G. Roskin.

28. BÖLÜM

406, 408, 414. sayfalar: Michael G. Roskin; s. 418: Xinhua.

29. BÖLÜM

422, 427, 429. sayfalar: Michael G. Roskin; s. 428: Keystone_Paris/Getty Images, Inc./Hulton Archive Photos; s. 432: soldaki, Xinhua, Fan Rujun/AP Wide World Photos; sağdaki, Xinhua/AP Wide World Photos.

30. BÖLÜM

436, 441. sayfalar: Michael G. Roskin.

31. BÖLÜM

s. 450: Michael G. Roskin.

32. BÖLÜM

464, 466. sayfalar: Michael G. Roskin.

33. BÖLÜM

s. 482: Ketih Levit/wwwindexopen.com; s. 507: Paul Conklin/PhotoEdit, Inc.; s. 510: A. Ramey/PhotoEdit, Inc.

34. BÖLÜM

s. 514: Benin'den, "General and Officers", c. 1550-1650. (Orta Dönem) Bronz. 21" (53.5 cm.) H. National Museum, Lagos, Nigeria/Dirk Bakker; s. 525: Saurabh Das/AP Wide World Photos; s. 526: Martial Trezzini/Keystone/AP Wide World Photos; s. 534: © Daniel Laine/Corbis, Her Hakkı Mahfuzdur.

35. BÖLÜM

s. 542: © Werner Forman/Corbis, Her Hakkı Mahfuzdur; s. 562: Mehrdad Madresehee.

İNDEKS

A

Acton, Lord 30, 332, 701
Adams, Ian 66, 68, 94
Adonis, Andrew 68
Afyon Savaşları 511, 517
Aikman, David 552
Alan, Christopher 271
Almond, Gabriel 67, 249
Anarşizm 619
Anayasal monarşi
Atatürk, Mustafa Kemal 680, 687, 690
Avam Kamarası 25, 26, 30, 32, 34, 37, 40,
41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51,
58, 63, 66, 72, 73, 77, 78, 79, 91, 99,
133, 135, 171, 224, 263, 524, 649
Avrokomünizm 161, 174, 724
Avrupa Birliği 75, 76, 87, 98, 163, 242, 285,
286, 290, 291, 292, 295, 297, 299,
309, 313, 560, 715, 724,
Aztecler 595, 597, 616

B

Bağımlılık teorisi 620
Bastille 111, 119, 724
Beach 313
Beer 87, 88, 725
Beida 469, 522, 534, 550, 563, 724
Beklenen tepkiler kuralı
Bell, David 139, 174

Beloff, Max 35
Bernstein, Richard 156
Beş Yıllık Plânlar 334, 335, 341, 724
Bevir, Mark 83
Beyme, Klaus von 233
Biafra 639, 647, 652, 656, 658, 660
Big Mac İndeksi 577, 724
Birch, Anthony 53
Birinci Dünya Savaşı
Bismarck 195, 198, 203, 204, 205, 206,
211, 212, 223, 237, 274, 281, 419,
731
Brady, John 288
Breslauer, George 390, 408
Broadbent, Jeffrey 481
Brown, Gordon 81, 101, 355, 390
Budizm 413, 414, 427, 438, 448, 451, 454,
506, 509, 546, 548, 725
Bundesrat 220, 228, 232, 233, 268, 725
Bundestag 46, 205, 218, 219, 220, 222,
223, 224, 225, 227, 228, 229, 230,
232, 233, 234, 241, 244, 245, 250,
257, 261, 262, 263, 264, 265, 268,
275, 285, 735
Burjuvazi 550
Burke, Edmund 31, 62, 709, 710

C

Cambridge 35, 57, 58, 68, 69, 90, 101, 139,
148, 156, 174, 191, 233, 252, 313,

335, 336, 355, 373, 390, 408, 427,
444, 464, 481, 507, 517, 552, 570,
589, 596, 636, 672, 734
Chang, Jung 514, 534, 552, 589, 732
Cheng, Jie 534
Chirac, Jacques 124, 126, 127, 128, 129,
130, 133, 135, 136, 150, 159, 164,
166, 167, 168, 170, 180, 182, 184,
185, 191, 303, 307, 733
Çok-kültürlülük 285
Comecon 285, 288, 725
Commonwealth 28, 29, 34, 42, 64, 95, 97,
98, 101, 116, 606, 647, 725
CRS 166, 174, 531, 725
D
Daoizm 546, 552, 726
DeClair 174
De Gaulle 98, 105, 116, 117, 118, 120, 123,
124, 125, 126, 127, 129, 130, 132,
133, 135, 141, 142, 146, 149, 150,
156, 159, 163
Dekolonizasyon
Demagog 612
Demokratik Alman Cumhuriyeti
Deng, Xiaoping 396, 519, 520, 524, 525,
528, 529, 530, 533, 539, 541, 547,
557, 559, 560, 563, 566, 570, 582
Denver, David 101
Deregülasyon 90
Deutsche Mark 212, 213, 726
Devletçilik 141, 159, 173, 180, 182, 364
E
Eisenstadt, Todd 636
Eşitlik 112, 154, 187, 376, 564, 605
Etnisite 1, 2
Evans, Richard 213
Exchequer, İngiliz 24, 41, 732

F

FPTP 51, 52, 53, 91, 137, 164, 222, 229,
230, 727
Freedom House 376, 406, 651

G

Girişimciler 578
Goldman, Marshall 408, 552
Gorbaçov, Mihail 278, 333, 339, 341, 343,
345, 351, 358, 360, 375, 377, 378,
380, 383, 386, 387, 390, 393, 394,
395, 396, 405, 406, 565, 574, 582,
584, 587, 728, 735
Gorski, Philip 252
Gosplan 344, 346, 355, 393, 728
Green, Simon 101, 233, 252
Gries, Peter 534, 552
GSYİH 87, 89, 90, 92, 184, 188, 275, 277,
279, 281, 298, 308, 310, 311, 387,
419, 483, 487, 490, 491, 494, 559,
564, 574, 577, 580, 592, 623, 630,
662, 666, 683, 702, 727, 728, 730,
732
Gulag 361, 362, 373, 728

H

Hampton 288
Hükümet darbeleri

I

İkinci Dünya Savaşı
IRA 37, 63, 64, 66, 94, 97, 729

K

Kent Kültürü 67
Kruşçev, Nikita 341, 362, 375, 377, 390,
393, 406
Komünizm 110, 143, 237, 363, 365, 367,
375, 383, 620, 621, 691, 732
Komüntern 422, 522, 523, 534, 731

Konfüçyanizm 413, 414, 427, 451, 485,
503, 504, 509, 513, 537, 546, 731

L

Lebensraum 202, 204, 213, 484, 731
Leonard, Jane 313, 517
Locke, John 23, 31, 47, 364, 366, 368, 436,
549, 731
Louis XIV 106, 108, 109, 111, 114, 115,
116, 119, 134, 165, 202, 416, 444,
739

M

Maastricht 76, 168, 295, 297, 313, 731
Machismo 617
Magna Carta 23, 24, 25, 26, 34, 732
Makroekonomi 555
Maoizm 541, 543, 552, 559, 563, 732
Mao Zedong 326, 377, 507, 509, 511, 514,
515, 516, 517, 522, 543, 544, 555,
556, 557
Marseillaise 141, 142, 144, 156, 732
Marshall Plânı 211, 212, 213, 280, 732
Mayer 271
Mays Olayları 153, 159, 166, 168, 174,
189, 732
Meiji Restorasyonu 418, 469, 513, 540
Merkel 221, 222, 226, 232, 260, 276, 277,
285
METI 441, 442, 444, 467, 468, 471, 472,
476, 487, 732
Midi 133, 134, 139, 154, 732
Mikroekonomi
Milton Friedman 89, 549, 634, 733
Mingler 510, 527
Mitteleuropa 218, 219, 233, 733
Moeller, Robert 233
Moğollar 107, 309, 321, 527, 532, 675
Monetarizm

Monnet, Jean 189, 296, 297, 304
Montesquieu 40, 110, 154
Muhafazakârlık 164, 185

N

NAFTA 295, 313, 605, 610, 630, 631, 733
Neo-conlar 733
Normanlar 23, 24, 26, 34, 733

O

Okurasho 471, 472, 476, 481, 733
OPEC 670, 682, 684, 711, 734
Ortak Tarım Programı 190, 191, 310, 734
Otuz Yıl Savaşı 199, 200, 213, 615, 734, 739
Owen, Geoffrey 101
Oxford 35, 53, 57, 58, 68, 69, 77, 84, 101,
119, 139, 148, 156, 191, 213, 214,
222, 252, 271, 313, 335, 336, 355,
373, 408, 427,

P

Paris Komünü 115, 119, 153, 734
Peter Norman 23, 35, 218, 313
Pippa Norris 84
Politbüro 341, 342, 344, 355, 377, 380, 386,
520, 524, 525, 526, 529, 530, 531,
565, 566, 735
Pozitivizm 600, 618, 635, 735
Pragmatizm 61, 62
Prusya 107, 115, 195, 198, 200, 202, 203,
204, 205, 211, 213, 218, 322, 729,
735
Pulzer, Peter 214, 271

Q

Qin Hanedanı 504, 506, 540, 541, 552, 735
Qing, Dai 508, 513, 517, 532, 539, 540,
552, 557, 732, 735

R

Reelpolitik 203, 205, 213, 735

Reichstag 205, 206, 213, 218, 223, 226,
263, 735
Ruslaştırma 107, 109, 119
Rus Oligarklar 384
S
Şansölye 205, 220, 221, 222, 228, 232, 241,
247, 251, 258, 259, 261, 278, 608
Sarariman 456
Satınalma gücü paritesi
Sawyer, Malcolm 101
Schain, Martin 156, 191
Schama, Simon 120
Schirazi, Asghar 712
Schlesinger, Jacop 481
Schuman, Robert 190, 296, 297, 304
Schwartz, Frank 464, 481
Shinto 414, 427, 449, 736
Şogunlar 416
Şia 676, 678, 682, 684, 691, 693, 700, 705,
711, 724, 737
Singer, Daniel 156
Siyonizm 117, 119, 369, 737
Sırbistan 107, 142, 205, 294, 305, 311, 359,
360, 370, 402
Soe, Christian 233, 288
Soljenitsin, Aleksandr 357, 362, 377
Sozialmarkt 274, 288, 487, 737
Stalin, Josef 75, 113, 161, 198, 207, 210,
303, 305, 319, 326, 332, 333, 334,
335, 336, 339, 340, 341, 343, 344,
346, 357, 362, 377, 378, 379, 380,
384, 393, 399, 401, 405, 406, 515,
519, 520, 521, 523, 532, 533, 540,
581, 621, 681, 724, 725, 730, 731,
736, 737, 738
Stalinizm 161, 341, 724
Sünnî 676, 678, 692, 693, 694, 705, 707,
711, 737
Suzuki 499

T

Teokrasi 684
Thatcher, Margaret 40, 43, 44, 56, 57, 61,
62, 64, 71, 74, 75, 76, 77, 78, 87, 88,
89, 90, 91, 92, 93, 99, 101, 161, 164,
169, 185, 190, 222, 276, 310, 433,
490, 564, 608, 623, 729, 731, 738
Tiananmen 278, 514, 520, 521, 525, 526,
527, 529, 531, 534, 537, 541, 544,
547, 549, 552, 559, 560, 563, 566,
568, 570, 571, 596, 738
Tibet 532, 546, 547, 552, 738
Todai 453, 469, 470, 472, 481, 522, 738
Toryler 31, 32, 34, 58, 59, 73, 74, 76, 77,
92, 97, 729, 731, 738
Totaliteryenizm 379
Troçki, Leon 75, 332, 520, 621, 738

U

Üçüncü Dünya 187, 277, 324, 387, 404,
420, 508, 521, 531, 538, 539, 545,
556, 564, 579, 581, 590, 592, 593,
595, 596, 606, 607, 609, 612, 620,
622, 629, 632, 635, 641, 657, 661,
665, 667, 668, 689, 698, 719, 720,
724, 730, 739
Uygurlar 748

V

Varşova Paktı 285, 288, 406, 739
Velâyet-i fakih
Versay (Versailles) 109, 119, 205, 206, 207,
213, 297, 514, 739
Vichy 116, 117, 119, 739

W

Weimar Cumhuriyeti 192, 195, 196, 206,
207, 208, 211, 212, 213, 220, 223,

226, 229, 237, 255, 739

X

Xinjiang 507, 532, 545, 546, 547, 552,
739

Y

Yeltsin, Boris 339, 340, 345, 348, 349,
350, 351, 352, 353, 358, 371, 372,
373, 378, 379, 380, 381, 382, 383,
386, 389, 390, 393, 396, 397, 398,
401, 405

Yeşiller 128, 135, 136, 137, 178, 227,
230, 232, 233, 257, 270, 611, 740

Yugoslavya 95, 282, 292, 294, 343, 347,
359, 395, 402, 528, 574, 578, 651,
654, 659

Z

Zhao, Suisheng 520, 528, 553, 559, 566,
571

Zheng, Yongnian 510, 596

Zhongnanhai 519, 520, 521, 527, 534,
537, 740

Zhou, Enlai 504, 507, 509, 520, 522,
523, 524, 525, 529, 530, 539, 540,
541

Özgürlüğün Kitaplığı İnternette...

www.liberte.com.tr

